

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugo-
slaviji 50 Din, za
inozemstvo 100 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon števil. 30, upravljalna števil. 325

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekovnik
račun: Ljubljana števil. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevsko št. 7.563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Ceneoglasov
1 stolp. peti-vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem g
naročilu popust
Izide ob 4 jutro
rozen pondelka in
dneve po prezniku

Slovenija -- kolonija?

V Belgradu se v finančnem odboru razpravlja o proračunu. Na dan se reši po eno ali več ministrstev. Ni parlamenta na svetu, kjer bi se o proračunu odločevalo s tako filmsko hitrostjo. Tudi to je naša posebnost, da pri razpravi finančni minister ni navzoč. Ravno za časa te razprave je moral odpotovati v Ameriko, da uredi tam naše vojne in povojne dolgov, čeprav bi to lahko opravil brez vsake škode za državne posle že prej, kakor so to storili finančniki drugih držav. Njegov namestnik je minister za javne zgradbe Uzunović, ki sam izjavlja, da je neuk v finančnih vprašanjih. Bivši finančni minister dr. Ninčević pa ni smel zastopati odsotnega finančnega ministra, ker je osebno pri Pašiću v nemilosti. Zares, državni interesi nad vse!

Varčevanje v predloženem proračunu je neresno, brez načrta in brez veljave. Neresno je, ker tolažijo vse, ki so s črtanjem nezadovoljni, da imel finančni minister lažje stališče. Brez načrta je, ker se črtajo potrebne in nepotrebne postavke. Brez veljave je, kajti kaj pomaga proračun, ako se nimamo dosedaj ne enega običajnega! Pri vsaki vladni krizi se branijo z vsemi silami prečasniki kandidatov za listnico finančnega ministra, ker se bojijo, da bi prinesel obračun. Čl. 113. ustave se glasi: »Obenem s proračunom se predloži Narodni Skupščini na vpogled in odobrenje tudi sklepni račun zadnjega minolega računskega leta.« Proračun se postavlja, a kam gre denar, tega že sedem let ne izve noben narodni poslanec. Narodova kontrola je izključena.

Proračunske razprave v finančnem odboru se udeležuje samo opozicija. Poslanci večine so deloma nezmožni, deloma prekomodni, da bi se bavili s kritiko proračuna. Glasujejo molče kot stroj za vse, kar predloži ministrstvo. Volivci pa ne čutijo, da s takim postopanjem zanemarijo svoja prava, ki jim jih daje v današnjih parlamentarnih ustrojih vsebovano demokratično načelo. Sploh, danes se silovito mnogo govori o demokraciji, o pravicah ljudstva, o njegovi suvereniteti, iz katere izvirajo mogoče prava, toda še več se danes greši proti demokratični misli. Saj imamo za to tudi dokaz v volivni borbi za Delavsko zbornico, v kateri ravno stranke, ki nosijo v svojem naslovu besedo demokracija, nastopajo najbolj nedemokratično. Ideja demokracije pa bo trpela veliko škodo, ako se ljudske mase ne bodo dovolj rano in odločno uprle vsem napadom na njeno osnovna pravla.

Da med slovenskimi poslanci vršijo izredno vestno svojo nalogo poslanci naše stranke, je priznано med prijatelji in neprijatelji. Branijo slovenske in obče državne koristi. Samostojna demokratska stranka, v kolikor je slovenska, se trdovratno abstinira od proračunskih razprav. Noben njihovih poslancev ne pride v finančni odbor. Vemo, zakaj. Vlada pusti demokratski stranki oba demokratska velika župana v Ljubljani in Mariboru, ravnatelja državnih železnic v Ljubljani, fin. delegata v Ljubljani in še druga več ali manj važna mesta v državni upravi. Slovenski radikali se jezijo, samostojneži kolnejo, prepeluhovci so obupani, a njihova jeza je nemočna. Pucelj v finančnem odboru glasuje pogumno za vse, kar večina predlaga proti Sloveniji, a naši poslanci za Slovenijo, toda hasek imajo slovenski demokratje in socialni demokratje, jedro bodoče protiklerikalne fronte, na katero stavijo visoki gospodje v Belgradu še zadnje nado, da razbijejo nadležno jim zastopnico slovenskega naroda, Slovensko ljudsko stranko.

Vsak kdor nekoliko pazno zasleduje razprave v finančnem odboru, mora priznati, da vladna večina ob sodelovanju Pucelja in v odsotnosti demokratov postopa napram Sloveniji kakor proti kakim kolonijam. Breme velika, naklonjenosti nobene! Ko je hotel dr. Krajač upokojiti smrtnega sovražnika slovenske industrije g. Saviča, se mu je zaklinal odločno: ne! Zvest smišljenik Savičev glede na slovensko gospodarstvo v Narodni odbrani je bil pred kratkim tudi nagrajen in poslan na odlično mesto v Sloveniji.

Žal, da so še vedno ljudje, ki nimajo sočutja s svojim trpečim narodom. Zasledujejo le svoje strankarske in osebne ugodnosti, narod jim je samo sredstvo za svoje namene. V Avstriji so bili nemškutarji, ako ne to, vsaj zvesti služitelji nemškega režima, ali pa internacionalni Vedno drugod, nikdar s svojim narodom!

Ogromni stroški za vojsko.

Proračun vojnega ministra znaša 2.446,000.000 Din.

2 MILIJARDI 400 MILIJONOV ZA VOJASTVO. — ODLOČEN NASTOP POSLANCA DR. KULOVCA IN PUŠENJAKA ZA NAŠE VOJAKE. — ZA SLOVENSKE JEZIK V VOJAŠKI UPRAVI. — MED GENERALI NI NITI ENEGA SLOVENCA IN HRVATA. — 175 GENERALOV IMAMO.

Belgrad, 20. jan. (Izv.) Popoldne ob 4 se je nadaljevala seja fin. odbora. V razpravo je prišel proračun ministrstva za vojno. Pri tej priliki je dal vojni minister Trifunović kratek ekspoz, v katerem je opravičeval velike izdatke za vojaštvo. Izjavil je, da bi morali znašati krediti za vojaštvo najmanj 4 milijarde in da se je v tem smislu tudi izdelal proračun, ki naj bi znašal 3 milijarde 800 milijonov dinarjev. Vendar pa ga je končno zmanjšal na 2 milijardi 446 milijonov kolikor znaša predlog. To je storil prav nerad s težkim srcem in ga zelo boli, da ni moglo dobiti vojaštvo še več. Opravičeval je velike izdatke s tem, da imajo tudi druge države za vojaštvo še večje proračune, kakor naša država.

Zanimiv je bil nastop vladne večine, ki je pri 2 in pol milijardnem proračunu črtala komaj 30 milijonov dinarjev! Reducirano ni niti eno generalsko ali višje oficirsko mesto. Črtalo se je 30 milijonov v postavkah za nabavo hrane za ljudi, za živino 10 milijonov, za nabavo krmil za živino 7 milijonov, v postavki za nabavljanje, ureditev in vzdrževanje mlinov 3 milijone, v postavki za nabavljanje oblek 10 milijonov dinarjev.

Zemljoradniški posl. Vujić ni govoril proti proračunu, ampak v stvari zanj. Sečeno se je bavil s posameznimi postavkami in naglašal, da presegajo proračunske postavke finančno moč naše države. Kljub temu pa je končno zahteval, da se zvišajo bajte premažni krediti za mornarico.

DR. KULOVEC

je nato izjavil: Ako zahteva vojno ministrstvo 2 milijarde 446 milijonov, potem je pač dolžnost poslancev, da si te kredite dobro ogledajo in tudi pretehtajo. Po mojem mišljenju so zahteve vojne uprave pretirane in jih državna davčna moč ne bo prenesla. Poljska n. pr. je skoro tretjino izdatkov porabila za vojaštvo radi boljše varnosti. Kot posledico vidimo, da so se zrušile njene finance.

Posl. zahteva, da minister predloži zakon o formaciji vojaštva. Ker tega zakona še nimamo, zato je mogoče da raste število generalov, višjih častnikov, armad in vojaških enot. Sedaj se ustvarjajo nove enote. Vse to gre brez vednosti parlamenta in brez zakona. Posl. ugotavlja, da ni med generali niti enega Slovenca in Hrvata. Bavi se z upokojitvijo slovenskih častnikov. To ni koristno za državo.

Dalje se bavi poslanec z nekaterimi pojavi v vojski, ki niso dopustni. Navaja poročilo divizije v Zagrebu za časa Davidovičeve vlade. Ta poročila so bila strankarsko pobarvana. Dokaze za svoja poročila so iskali v poročilih samostojno demokratskih listov. Poslanec zahteva, da naj bo vojak izven strankarskega življenja. Zato zahteva, da se vojakom dostavljajo slovenski listi, ker je to njihova kulturna potreba. Zahteva, da vojaška uprava obneje v slovenskem jeziku.

Poslanec govori o naših vojaki, ki so po garnizijah v Makedoniji. Zahteva, da se premestijo v Slovenijo in bližnje kraje. Nastopa proti nedavni izjavi ministra Trifunovića, ki je dejal, da je vojaštvo najmočnejši instrument države in narodnega edinstva. Zahteva, da se pri vojnih dobavah pritegne združništvo in naše obrtništvo. Več naj se stori za pobijanje nepismenosti. Niti en vojak ne bi smel priti od vojakov nepismen. Pri vojaštvu bi se moral pospeševati poljedelski pouk. Zahteva, da ministrstvo plača najemnine za vojašnice v Ljubljani in Mariboru in da se smodnišnice premeste iz ljubljanskega polja.

Končno izjavlja, da bod on in njegovi to-

variši glasovali proti proračunu, ki ga je predložila sedanja vlada, ker nimajo vanjo zaupanja.

POSL. PUŠENJAK,

ki dobi besedo po poslancu Kulovcu, izjavi: Glavni vzrok sedanjemu slabemu stanju je nesorazmerno visoki proračun vojnega ministrstva, ki je lani znašal 1 milijardo 950 milijonov. V dvanajstih se je povečal za 230 milijonov, v predloženem proračunu pa za 270 milijonov dinarjev. V Franciji znaša vojaški proračun eno sedmino, pri nas pa eno petino celotnega proračuna. Žalostno je in vzbuja veliko nezadovoljstvo v naši državi, da znaša proračun kmetijskega ministrstva, kljub temu, da smo kmetijska država komaj eno dvajsetino celotnega proračuna! Militarizem hoče pri nas pod naslovom narodne obrambe zaslužiti narodno gospodarstvo. Na zahtevo vojnega ministra so se znatno povišale postavke v carinskem tarifu za umetna gnojila, za pluge in drugo, kakor da bi bilo s tem mogoče pospeševati slabo razvito domačo industrijo.

Nato kritizira govornik proračun s tehnične strani. Ugotovi dejstvo, da imamo v armadi 2 vojvoda, 172 generalov, 3 orožniške generale in brez števila upokojenih generalov. — Meseca decembra je bilo pod seljaško vlado imenovanih 63 novih generalov! Za pokojnino častnikov so se krediti povečali od 1 milijona na 5 milijonov 900 tisoč dinarjev. Dispozicijski fond vojnega ministrstva se je zvišal od 2 milijonov na dva in pol milijona. Za nabave po zakonu od 22. nov. 1922., (za katerega so glasovali tudi samostojneži s Puceljem), je določeno 200 milijonov Din. Za nabave po sklepu ministrskega sveta z 6. nov. 1925., odkar je Radić v vladi, je določenih 300 milijonov dinarjev.

SEDANJE OBOROŽEVANJE NI NA MESTU!

Takih ogromnih vsot naše finance ne prenesejo. Znano je, da se pri vojaških nabavah pri posredniških zasluzjih milijoni. Proračun za nepotrebne obmejne čete se je povečal za 101 milijon. Grajati moramo, da se določajo ogromni stroški za orožarno v Kragujevacu in da se misli na ogromno novo stavbo za vojaško akademijo, čeprav se je pred kratkim dovršila nova akademija.

Zahteva, da se zmanjša stalni vojaški kader, da se zniža rok, da se opusti zidanje nepotrebnih vojaških zgradb in da vojaška uprava vpoštevaa naše finančno stanje.

Po Pušenjakovem govoru se je vršilo glasovanje.

Zanimivo je, da se

NOBEN HRVATSKI POSLANEC NI JAVIL K BESEDI!

Posebno radi današnjega napada v Radićevem »Domu« zaradi prevelikih izdatkov za orožništvo je to dejstvo vzbudilo veliko pozornost. Jasno je, da hočejo radićevci z idejo o orožniških taksah zadeti tudi velike izdatke za vojaštvo, kar bodo Radićevi agitatorji raznesli med ljudstvo. Radić piše proti takim izdatkom, njegovi poslanci pa v Belgradu lepo molčijo ter glasujejo za ogromne vojne kredite.

Tudi noben drug poslanec od nove HFSS se ni javil k besedi, gotovo ne iz namena, ker odobrava velike izdatke, temveč radi tega, da se bodo pri volitvah opravičevali, da niso glasovali za te izdatke. Tak način dvorezne politike obsojajo tudi vladni poslanci.

Za proračun vojnega ministrstva so glasovali radikali in radićevci, proti je glasovalo 5 članov fin. odbora, 3 demokratje in 2 člana Jugoslov. kluba. — Prihodnja seja bo jutri popoldne ob 10, na dnevnem redu je proračun vrhovne državne uprave.

čevi poslanci v proračunski debati v fin. odboru z g. Puceljem vred ne spregovore niti besedice in da slepo glasujejo za proračun, kakor ga predlaga vladna večina.

Posebno pa je pri vseh vzbudilo pozornost, da Radićevi poslanci, ki so večinoma agitirali proti vojaštvu, ob priliki razprave o proračunu za orožništvo niso izpregovorili niti besedice. Zato se smatra pisanje Radićevega »Doma« kot varanje ljudi, ki naj bi dobili o politiki sedanje vlade drugačno mnenje, kakršno je v resnici.

Naglasiti je treba da Stjepan Radić podpira sedanjo vladno večino pri glasovanju za ogromna davčna bremena. Radikali odkrito govorijo, da ne bi mogli s takim proračunom v odboru nikdar prodrati, če ne bi imeli tako vernih zaveznikov. Demagogija je tako velika, da ji noben pameten človek ne more verjeti.

Radikali ob tej priliki naglašajo, da je pisanje Stjepana Radića nelojalno in bo imelo samo to posledico, da se sedanja latentna kriza obrne v smer, ki jo že davno nameravajo, da se namreč Stjepan Radić čimprej odstrani iz vlade. Z destruktivnim delovanjem v javnosti in s hlapčevstvom v vladi ni mogel dvigniti ugleda, ampak je samo dokazal, da sloni vsa njegova politika v demagogiji.

Dosedanje redukcije.

Belgrad, 20. jan. (Izv.) Dosedaj so bile v ministrstvih izvršene sledeče redukcije:

V ministrstvu za soc. politiko je reduciranih 276 oseb, s čemer se je prihranilo 8 milj. 916 tisoč 859 Din. V ministrstvu za javna dela so reducirana 203 mesta, prihrankov 5,573.236 dinarjev; v ministrstvu za narodno zdravje je reduciranih 661 mest, prihrankov 13,896.218 dinarjev; v ministrstvu za pošte 382 mest reduciranih, prihrankov 50,714.907 Din; v notranjem ministrstvu reduciranih 561 mest, prihrankov 33,600.025 Din; v poljedelskem ministrstvu prihrankov samo na materialnih izdatkih 4,090.000 Din. V ministrstvu za agrarno reformo prihrankov na materialnih izdatkih 1,000.000 Din. V fin. ministrstvu je reduciranih 2.077 mest, prihrankov 252,361.501 Din. V ministrstvu za gozdove in rudnike reduciranih 167 mest, prihrankov 49,105.146 Din. V pravosodnem ministrstvu reduciranih 91 mest, prihrankov 3,342.568 Din. V zunanjem ministrstvu reduciranih 52 mest, prihrankov 2,852.499 dinarjev. V vojnem ministrstvu na materialnih izdatkih prihrankov 30,000.000 Din. Skupno je torej dosedaj reduciranih 4.570 mest. Vsi prihranki skupaj znašajo 444,553.169 Din.

RADIĆ NAPADA MAKSIMOVIĆA.

Zagreb, 20. jan. (Izv.) »Doma« prinaša oster napad na notranjega ministra Božo Maksimovića radi batnanja hrvatskih kmetov. Kakor je videti bo nastalo iz tega večje politično vprašanje. Radićevi govore, da se more Maksimoviću zgoditi isto kot se je dogodilo Radojeviću.

RADIĆ KRPA SVOJO BARKO.

Zagreb, 20. jan. (Izv.) Stjepan Radić je preklical svoj prihod v Mostar, kjer bi moral govoriti na zborovanju HSS, ker je ljudstvo v Bosni in Hercegovini jako ogorčeno napram njemu in zapušča njegovo stranko.

STAVKA NA ZAGREBSKI UNIVERZI.

Zagreb, 20. jan. (Izv.) Radi vpojoitve nekkih profesorjev so demokratski dijaki na zagrebski univerzi organizirali stavko, katere se je pa popolnoma ponesrečila, ker je večina dijakov prišla k predavanjem.

PONOVNE ARETACIJE KOMUNISTOV V BELGRADU.

Belgrad, 20. jan. (Izv.) Že par dni je policija izvedla več hišnih preiskav pri večih komunistih. Aretirani so vsi člani nezavisnih sindikatov Jugoslavije. Policija ne da nobenega pojasnila zakaj naenkrat ponovno nastopa proti tem organizacijam. Delavci pripovedujejo, da je aretiranih nad sto članov nezavisnih sindikatov. To beležijo tudi tukajšnji listi in doslej ni ta vest še demantirana. Zaprti so med drugimi sledeči: dr. Sima Marković, bivši poslanec, Sima Miljuš in njegova soproga, Miodrag Manojlović, Lazar Štefanović, Nemanja Lazarević, Milosavljević, Gjorgjević, Milutinović, Kajević, Petrović Milorad in Milutin, Alimpijević. Delavci ogorčeni protestirajo in pripovedujejo, da je policija nečloveško postopala z aretiranci, da je Kosto Novakovića celo neusmiljeno pretepala in to brez vsakega povoda.

GUVERNER NARODNE BANKE.

Belgrad, 20. jan. Vlada bo kandidirala za guvernera Nar. banke Jovana Markovića, pomočnika ministra zunanjih del.

Radić in Pucelj slepo glasujeta za nova bremena.

Belgrad, 20. jan. (Izv.) Današnji listi prinašajo dobesedne napade Stjepana Radića, ki jih je napisal v »Domu« proti vladi, predvsem proti notranjemu ministru Stjepanu Radiću udarja na stare protimilitaristične strune. Protestira post festum proti ogromnemu proračunu za orožništvo. Napada notranjega ministra

češ da ni hotel zmanjšati proračuna za orožništvo, če tudi je Radić to zahteval na seji vlade.

Kar se tiče Radićevih trditev o tem proračunu je treba poudariti in naglasiti, da Radić v svojem listu zopet poskuša varati mase o svojem delovanju v vladi. Dejstvo je, da Radi-

Poslanec dr. Kulovec o monopolski upravi.

VLADNA VEČINA SE NE UDELEŽUJE DELA V FINANČNEM ODBORU. — V OPOZICIJI NI ENOTNOSTI. — DR. KULOVEC ZAHTEVA ZNIŽANJE CEN ZA SOL IN VZIGALICE. — PROTI REDUKCIJI V SLOVENIJI.

Belgrad, 20. jan. (Izv.) Način, kako vodi vladna večina razpravo o proračunu, je naravnost poniževalen. Ne gre ji za to, da bi se proračun stvarno in vsestransko pretresel. Doseči hoče, da bi se vsaj formalno zadostilo določilom poslovnika, namreč da mora fin. odbor sprejeti proračun do 1. februarja. Kako in na kak način naj to stori, za to se vladna večina ne briga. Med tem ko se v fin. odboru vršijo razprave o posameznih proračunih, se vladna večina ne udeležuje razprav ampak se v posebnih konventiklih prepira z referenti, kaj bo črtala.

Nobenega smotrenega dela ni. Vladna večina nima pregleda o celotnem proračunu, ampak dela tja v en dan. Črta in izpušča se, kakor je pač vladna večina razpoložena, ali slabe ali dobre volje. Na sejo odbora prihaja po en član vladne večine, ki predlaga črtanje, potem pa še on zbeži iz seje dvorane.

Tak način postopanja je težko drugače označiti, kakor s tem, da je to čisto navadna farsa. Opozicija dan za dnem protestira proti neresnemu zadržanju vladne večine. Predsednik pa vedno pušča, da se stvari razvijajo kakor hoče vlada, da je namreč treba do 1. februarja spraviti proračun skozi fin. odbor.

Zalibog moramo pri tem ugotoviti, da tudi pri enem delu opozicije ni smotrenosti in vztrajnosti, kakor bi bilo potrebno, da bi se prekrizali računi vladne večine. Noben klub od opozicije ni polnoštevilno zastopan v fin. odboru, razen Jugoslovanskega, katerega zastopniki popolnoma izrabljajo po poslovniku jim dovoljeni čas.

Ker ni tiste enotnosti v nastopu opozicije, kakor bi bila potrebna, zato je mogoče, da vladna večina na tak način vodi debato, da se

vrše seje tudi po 15 ur na dan, gotovo pa vsak dan v najpoznejših nočnih urah.

Včerašnja seja je zopet trajala do po 1. uri zjutraj. Kot zadnji govornik je nastopil

DR. KULOVEC.

Izjavil je, da se bo moralo v plenumu narodne skupščine govoriti temeljito o proračunu fin. ministra in njegovi fin. politiki, ker se tukaj skuša v naglici končati debato. Zato hoče govoriti o nekaterih najnujnejših stvareh, ki zadevajo predsednika fin. odbora. Predvsem je takva stvar monopolska uprava. Predsednik fin. odbora je namreč član te uprave. Poslanec protestira proti brezbrzičnosti fin. uprave napram delavstvu, zlasti napram upokojujencem tobačnih tovarnih, ki od gladi umirajo. Zavezuje, da vendar uprava reši upravičene zahteve delavstva in upokojujencev. Govori o monopoli soli in vzigalic ter zahteva znižanje cen teh predmetov. Zavezuje znižanje cene za živinsko sol.

Poslanec protestira proti redukcijam v Sloveniji, ker so se iste izvršile že štirikrat. Zavezuje plačilne knjižice in plačilne naloge. Govori proti redukciji geometrov, ker jih je bilo že dosedaj premalo. Posestniki so morali za drag denar si naročati zasebne geometre. V teh in v drugih stvareh, pravi poslanec, se bomo razgovorili na skupščini, kjer bo moral odgovorni minister dati natančnejša pojasnila in odgovor, kakor jih daje njegov zastopnik in vladna večina, ki očitno beži pred vsako odgovornostjo, ne samo v skupščini, temveč tudi pred javnostjo in pred ljudstvom.

Po govoru posl. Kulovca je predsednik hitro poklical vladno večino, ki je ta tako važen račun s predloženi redukcijami sprejela brez nadaljne debate.

poslov in med drugim falzificiral pisemski papir neke italijanske tvrdke.

NOVA NEMSKA VLADA PREVZELA POSLE

Berlin, 20. jan. (Izv.) Državni predsednik je danes sprejel dr. Luthra in je potrdil sestavo novega kabineta. Dr. Marx bo poleg pravosodnega ministrstva opravljal tudi posle ministrstva za zasedeno ozemlje.

Berlin, 20. jan. (Izv.) Nova vlada se bo predstavila jutri v narodni skupščini. Kakor se doznava, dr. Luther ne bo zahteval zaupnice od parlamenta.

ROMUNI NE POZABIJO KARLA.

London, 20. jan. (Izv.) »Morning Post« poroča iz Bukarešte, da je položaj v Romuniji vsled abdikacije princa Karla še vedno resen in je dvomljivo ali bo vlada Bratianujeva dovolj močna, da bo vzdržala red.

Beleške

△ Samo, da beležimo. Zaradi penzioniranja devet vseučiliških profesorjev na zagrebški univerzi, ki jih je Pribečević nastavil brez fakultetnih predlogov, je nastal v časopisu prepis med radičevci in samostojnimi demokrati. Radić piše v »Domu« o tem penzioniranju: »Minister prosvete in minister za agrarno reformo sta bila dne 14. t. m. v avdienci pri kralju. Takrat je prosvetni minister poročal vladarju o kršitvi avtonomije zagrebske univerze... ter predložil kralju v podpis ukaz, s katerim se upokoji devet profesorjev filozofske fakultete.« Na to Radićevu notico pa odgovarja Žerjavovo »Jutro«: »Vlada PP je na podlagi enodusnega sklepa kronskega sveta upokojila profesorje n. r. poslanca dr. Polića in dr. Bazalo.« V duhu parlamentarne monarhije niso vso odgovornost za vladne akte pristojni ministri, za to je ta način polenike dveh parlamentarnih strank gotovo neparlamentaren.

△ Odkritostreno in pošteno. Ko so kmetijci hoteli v Sloveniji ustvariti enotno fronto proti izžemanju Slovenije, se jim je od naše strani odgovorilo, da to ne gre, da bi doma Pucelj gromel proti davkom, a v Belgradu glasoval za nje. Sedaj se v finančnem odboru razpravlja

o proračunu, in res, Pucelj je v enotni fronti z onimi, ki so gluhi za slovenske pritožbe in potrebe. Isto igro hočejo igrati radičevci pred svojimi hrvaškimi volivci. V zadnjem »Domu« piše Radić, kako krivično je, da se varčuje v ministrstvu za kmetijstvo in za socialno politiko, a da se je pustil v proračunu znesek 707 milijonov dinarjev za orožništvo. Toda vsi Radićevi poslanci so v finančnem odboru glasovali za ta znesek, ne da bi izpregovorili besedo o tem predmetu. Seveda tudi Pucelj!

Naše dijaštvo

Socialno-politični seminar ima nočjo ob četrti na devet svoje predavanje v navadnih prostorih.

Turistika

Kako je na Veliki planini? Ker mnoge turisti zlasti pa naše smučarje in ostale zimske športnike zelo zanima, kako je na Veliki planini, podajamo kratko situacijsko poročilo z Velike planine (1555 m) od 20. t. m.:

Sneha na Veliki planini je sedaj dovolj. Sneg je močno od 14. do 17. januarja popoldne. Padlo je 80 cm snega deloma na 20 cm staro podlago. Sneg je priščit. Smuka idealna! Vreme 20. t. m.: Nebo oblačno, malo severa. Velika planina brez megle. — Pot na Veliko planino je dobro obhojena, tako da pride na Veliko planino vsak pešec brez smuči in krp. — Koča je dobro preskrbljena z vsemi živili in vedno oskrbovana!

Kranjska gora. Vremensko poročilo od 20. jan. ob 7 zjutraj: —12° C. Barometer pada. Brezoblačno. Suh snež 80 cm visok. Saninec vrlo dober.

Bohinjska Bistrica. Vremensko poročilo 20. jan. ob 7 zjutraj: —10° C. Sneg visok 70 cm. Za zimski šport neugodno.

+ Orjaške elektrarne za Srednjo Evropo? Londonske »Financial News« poročajo, da namerava »European American Utilities Company« v New Yorku v več državah Srednje Evrope, med drugim v Češkoslovaški, Poljski, Romuniji, Avstriji in Mažarski zgraditi velike elektrarne ter oddajati tok na velike razdalje in po nizkih cenah. Zastopniki družbe da se že pogajajo, da bi nakupili primerna zemljišča. Izdelujejo se baje načrti za elektrifikacijo železnice.

Predvojni dolgovi Srbije.

FRANCOSKI LISTI PROTI NAŠEMU FINANČNEMU MINISTRU. — PREDVOJNE DOLGOVE MORA PLAČATI STARA KRALJEVINA.

Belgrad, 20. jan. (Izv.) Tukajšnja javnost še vedno z velikim zanimanjem zasleduje pisavo francoskih listov proti nastopu fin. ministra Stojadinovića v Parizu. Posebno se naglašajo, da so v obsodbi njegovega nastopa složna vsa glasila, vladna in opozicijska. Tako n. pr. piše eden od najstarejših francoskih listov in organ vladne radikalne stranke »Le Rappel« zelo obširen in zelo nepovoljen članek o nastopu Stojadinovića proti oficijelnim zastopnikom naših upnikov v Franciji pred vojno. List piše:

»Od vseh strani se dvigajo protesti in mora se priznati, da je jugoslovanski finančni minister pozabil na temeljna pravila vljudnosti. Stojadinović je ne samo stare prijatelje in upnike tretiral kot navadne prosilce, ki so prišli, da iskreno pomagajo in olajšajo izplačilo srbskih dolgov po tretjih osebah, da namerava plačati od srbskih dolgov, največ 20 odstotkov. Namesto da bi obljubil plačilo v zlatu, kakor je bilo določeno, in kakor so se druge države obvezale, je Stojadinović naglasil, da bo plačal v današnji valuti, in sicer šele potem, ko se bo celoten dolg znižal za 80 odstotkov. Kot dolžnik v imenu Jugoslavije, nima pravice izbegavati osnovnih obvez in pravil fin. korektnosti. Ako bo Stojadinović obdržal to nevljudno obnašanje, ne bo imel dostojnega mesta v svoji državi, v Franciji pa bo neželjena oseba.«

Istotako piše opozicijski »Echo de Paris« sledeče:

»Odbor francoskih upnikov je šel k Pašću, ki je priznal, da imajo pravico na cel dolg, ki je bil zaključen 1895. leta, 1902, 1903, 1905 in 1913 v znesku 750 milijonov zlatih frankov in da imajo kot garancijo za izplačilo monopolske dohodke. Pašić je predsednike upnikov poslal k Stojadinoviću, ki jim je izjavil, da ne more izplačati posojila

ker je ravnotežje proračuna v državi SHS nesolidno. G. Stojadinović je pustil celo zadevo, da se reši, ko se bo vrnil iz Washingtona, kamor je odšel, da uredi dolgove v znesku 64 milijonov dolarjev, torej znašajo srbski dolgovi skupno 330 milijonov dolarjev. Tragedija s Francijo je v tem, da mora Francija plačevati, njeni dolžniki pa ne plačujejo.«

Tako pišejo francoski listi, ki prvič jasno odkrivajo, za kake dolgove in kake vsote tukaj gre. Za našo javnost je to tembolj zanimivo, ker so to predvsem dolgovi, ki jih je napravila stara srbska država. Radi tega je treba sedaj našo javnost opozoriti, da za likvidacijo teh dolgov nikakor ne more odgovarjati celokupna država, kajti prečanski kraji so na davkih in drugih drž. dokladah plačali še itak procentuelno ogromne vsote več, kakor jim po principu enakopravnosti gre.

Kljub temu, da je prešla Srbija po vojni od Nemčije ogromne vsote reparacij v denarju na naturalijah, je srbski del nove kraljevine plačal velikanske vsote manj. Zato je treba pri razpravi o predvojnih dolgovih paziti, da se tudi ti dolgovi kot nekaka vojna odškodnina, ne vržejo na prečanske kraje, kar je namen sedanje finančne politike vlade. Vsekakor smatramo, da je to opozorilo tembolj umestno, ker sedanji zastopnik prečanov Stjepan Radić popušča na vsak korak, ne samo v političnih vprašanjih, ampak kakor se je tekom proračunske debate opazilo, tudi na finanč. polju.

Sprejete te dolgov v breme celokupne kraljevine, bi z ozirom na sedanje nepravilno obdavčenje prečanskih krajev v razmerju s srbskimi, pomenilo pač težko breme za naše ljudstvo.

Belgrad, 20. jan. (Izv.) Drž. gospodarstvo Belje bi imelo po vestih iz New Yorka v slučaju najetja večjega posojila služiti kot zastavni predmet.

Volitve v Delavsko zbornico.

Pripravljajte pritožbe!

Od vseh strani se nam javljajo velike nepravilnosti v volivnem postopku. Svoje somišljenike prosimo, da vse te nepravilnosti natanko beležijo in opremijo z dokazi in pričami, ki so jim na razpolago. Po čl. 56. organizacije za delavske zbornice se more namreč proti volitvam pritožiti vsaka organizacija, ki je registrirana pri delavski zbornici, v roku treh dni po zaključku volitev. Po tem členu je določeno nadalje, da se pritožba izroči krajevnomu volivnemu odboru, ki jo je dolžan podati s svojim poročilom v roku treh dni glavnemu volivnemu odboru, ta pa s svojim poročilom verifikacijskemu odboru delavske zbornice. — Radi kontrole je potrebno, da se pošlje prepis vsake pritožbe tudi naši osrednji organizaciji, »Jugoslovanski strokovni zvezi«. Ker je čas treh dni zelo kratek, zato prosimo somišljenike, da imajo gradivo za pritožbe pripravljeno in da pritožbe pravočasno tudi sestavijo.

Taje!

»Delavska politika« na vse pretege taji, da bi se kje vršil kak teror nad sodelavci od strani socialističnih »zaupnikov«. To se nam čudno zdi, da ravno ta list taji teror, ki ga je on priporočal in organiziral. Ali ni ravno »Delavska politika« jasno in debelo natisnjeno pisala, da je o priliki volitev v Delavsko zbornico vse krščanske socialiste treba pometati iz tovarn, delavnic in obratov? Ali ni to odkrit poziv na teror? Socialistični zaupniki bi morali biti že strašno zaplankani, če bi ne razumeli, kaj jim tak poziv v »Del. politiki« veleval. Sicer pa ni ostalo le pri pozivu v »Del. politiki«. Ti ljudje so dobili podrobne inštrukcije, kako naj delajo. In sedaj delajo po prejetih navodilih. Ta navodila za teror in sleparstvo so dali tisti, ki sedaj skušajo teror utajiti. Ker se bliža preiskava, bi radi bili nedolžni. Toda na tisoče je prič, ki lahko izpovedo, kakšen teror se je izvrševal pri teh volitvah od strani socialističnih demokratov. Hujskati k nasilju, nasilje izvrševati, potem pa vse skupaj tajiti — to ni možgato. Gospodov je seveda zdaj samih strah posledic svoje teroristične agitacije in volivnih metod, pa je že prepozno. Prava in nepotvorjena volja delavstva bo prišla do svojega izraza!

Teror v Litiji.

Kakšnega terorja so se posluževali socialdemokratje v Litiji, je bilo že deloma opisano. Slika naj izpopolnimo le še z eno dogodbo: K neki delavki, ki je bila zaupnica kršč. socialne liste, in ki stanuje v tovarniški hiši, je prišel vratar te hiše, znan socialdemokratski zaupnik, ter ji zagrozil: »Ako boste pobirali glasovnice za klerikalce, Vas bomo takoj vrgli iz stanovanja.« In sedaj »Del. Politika« vpije, da to ni teror, da to ni nasilje! Kaj pa je potem nasilje, če ne to, da žensko hoče vreči iz stanovanja, če ne bo tulila v rog rdečih teroristov! Socialdemokracija je s svojim terorjem enkrat že odbila od sebe vse pošteno delavstvo, sedaj ga bo odbila popolnoma in za vedno. Delavec ni igrača, s katero naj bi se igrali gospodje.

ki hočejo vpreči v svoj jarem delavstvo, da bi jim pokorno služilo!

Kako lovijo socialdemokrati glasove v Hrastniku.

Volitve v delavsko zbornico so zopet pokazale naše socialiste (Korunovce) v pravi luči. Za agitacijo so v svojem konzumu prodajali slanine po 85.— kron, da bi se delavstvu bolj prikupili. Pri volitvah strašno nasilno postopajo; tako je med drugim znan socialistični agitator rudarju Cirilu Dušku nasilno vzel iz rok glasovno kuverto, ki je bila še nepodpisana. Mi bomo poskrbeli, da pridejo vsa ta početja pred pristojni forum.

Delavci, delavke - korajža velja! Storite vsi tako!

Iz Celja pišejo: Dosedaj je tukaj že veliko število delavcev in delavk naših somišljenikov, ki so jih socialni demokratje ogoljufali in prevarili, da so izročili njim glasovnice, pa so jih potem odločno zahtevali nazaj in jih tako mnogo rešili. Naše delavstvo je zelo ogorčeno nad socialisti, ki se niso tukaj sramovali nobene laži in prevare pri razdeljevanju glasovnic, ozir. kuvert. N. pr. socialistični zaupnik je prinesel med delom v tovarno mladoletnim delavkam in delavcem kuverte in sili: »Hitro to-le podpiši, gre se za bolniško blagajno, moram to tiskovino takoj nazaj poslati bolniški blagajni!« Celu v mestnem mlinu, v kemični tovarni pri »Zlatarki« so tako dobili socialisti glasovnice od starejših naših delavcev, ki jih sedaj zahtevajo nazaj.

Služkinje, kuharice, natakarje in drugo obrtno delavstvo, ki je zaposleno v obratih, oddaljenih do 5 kilometrov od celjske bolniške blagajne in v katerih ni nad 20 zaposlenih, opozarjamo, da morajo sami osebno dvigniti svoje kuverte in glasovnice za volitve v »Delavsko zbornico«, pri poslovalnici Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Celju, Vodnikova ulica, in sicer ob delavnikih od 8. ure zjutraj do 2. ure popoldne ter od 6.—8. ure zvečer. Ob nedeljah pa samo od 9.—12. ure popoldne.

Po 27. januarju t. l. se glasovnice več ne dobe. Vsak mora vzeti seboj poselsko knjižico ali krstni list, velja tudi domovnica ali podobnen dokument. Kuverte z glasovnicami naj pa nihče, ki je ne misli sam osebno oddati dne 2. februarja na volišču, ne da nikomur drugemu kakor v tajništvo Jug. strok. zveze pri »Belem volu«, kjer se dobi tudi glasovalni listek, katerega se mora skupaj z glasovnico zapečatiti v kuverto.

Zaupniki in zaupnice, poučujte o tem vedno in povsod vsakogar. Čas hiti. Storimo svojo dolžnost!

Gospodnje in gospodarje,

ki branijo svojim služkinjam ali delavcem, da bi dvignili glasovnice, ali jim nočejo izročiti poselskih knjižic, s katerimi se morajo zavarovanci volivci legitimirati, opozarjamo, da si bomo točno zabeležili vse take slučaje in potrebno ukrenili. »« omejevanje volivne svobode kaznuje!

„Novosti“ o svoji zaplembi.

Belgrad, 20. jan. (Izv.) »Novosti« pišejo z ozirom na včerašnjo zaplembo lista:

»Včeraj je gospoda iz mestne policije zaplenila »Novosti«. Več desetih orožnikov in detektivov je zaplenilo list, preden je mogel biti dotiskan. To so storili brez vsakega sklepa. Do danes nam še takega sklepa niso dali. Protestiramo, ker se policija ne drži — četudi tako reakcionarnega tiskovnega zakona — in ker ni pred zaplenbo vsaj formalno motivirala zaplembe lista. Vemo, da ta protest pri policiji ne bo imel nobenega učinka. Toda, kadar se že ne da protestirati na drug način, moramo protestirati tako. Bojimo se, da se je zgodila v tiskovnem zakonu velika tiskovna napaka, namreč da se je izpustilo, da policija ne sme zapleniti lista, kadar se ji poljubi. Ne bomo oklevali pred najbolj brezobzirnim režimskim nasiljem in demaskirati vsa njegova slaba dela.«

POPOLN USPEH PREISKAVE PROTI PONA-REJEVALCEM TISOČAKOV.

Vrhovni načelnik kriminalne policije Zita Lazić in kriminalni uradnik dr. Bogdanović sta se te dni vrnila iz Nemčije v Belgrad, kjer sta se v Zagreb, Njuna naloga v Nemčiji je popolnoma uspeša. Zaprla so v Duisburgu-Meiderichu: Petra Javora roj. 1. 1883. v Brinju, trgovca in hišnega posestnika; pri le-tem stanujočega trgovca N. Koplecka in krošnjarja Petra Cara iz Brinja; v Bielefeldu so zaprla litografa H. Nordholdta in L. Altmanna, dalje Jožefa Meila in tobačnega tovarnarja A. Bachholza; v zagrebških policijskih zaporih se nahajajo: Mate Madunić, Mile Javor, krošnjarji Ante Pušić, Mato Rubić in Ante Mamenica, poslovođa v invalidskem domu v Zagrebu Marko Komadina, služkinja Agneza Zamuda in Ana Kos, gostilničar Petar Šaban, kočijaž L. Hinić, F. Madžar in znani tihotapec Stevo Tomljenović. — Glavni krivec Javor si je bil nabral veliko ime, če za časa inflacije v Nemčiji, a kasneje je v špekulacijah zopet domolaga vse izgubil. Nato se je lotil kaznivih

Dnevne novice

Vse mine...

(Tragedija.)

Poslušavce g. Svetozarja Pribičevića na nedeljskem shodu je najbolj začudilo to, da je govoril o Slovencih kot o plemenu. — Hudičana, vedno smo bili Slovenci narod, vedno smo po vsem svetu veljali kot narod, nihče nam ni nikoli tega svojstva odrekal in celo mednarodni traktati govore o nas kot o narodu, — pa nas g. Pribičević gre štemplirati za plemel! Ali nas je hotel razkaliti?

Vzeti moramo tu g. Pribičevića odločno v zaščito. Ne. On je Slovenec vedno priznaval kot narod, priznaval nas je kot centralist, toliko bolj nas priznava narodom danes, ko je postal prepričan avtonomist. In on bi nas bil srčno rad tudi v svojem nedeljskem govoru proslavljal kot narod. Saj zato je vendar prišel v Ljubljano: da nam pove same ljubeznivosti, ne pa kako grobost. Saj ste vendar slišali, kako je slavil Ljubljano, Slovence in Slovenijo! A da je vseeno rekel, da smo Slovenci samo plemo, v to je bil g. Svetozar naravnost moralno prisiljen. On ni mogel in ni smel drugače govoriti. Bomo takoj pojasnili. Pomislite, kaj se je siromaku pripetilo.

Pripetilo se mu je namreč, kakor beremo v »Jutru«, da ga je pred shodom pozdravila... dama, ki je med drugim tudi rekla, da je za naše plemo rešitev le v močni, edinstveni državi. — Slovenka sama je torej proglasila svoj narod za plemo. Zdaj pa odgovorite, ljudje božji: ali je mogel g. Pribičević na to še govoriti o narodu slovenskem? Ali naj je ljubeznivo... damo desavuiral, blamiral, kompromitiral? Ne. Kot kavalirju, gentlemanu mu je bilo to nemogoče. Nemogoče! To je tragedije prvi čin.

Drugi čin je še pretresljivejši. Ta... dama, ki se peča tudi s politikom, je rekla, da je za naše plemo rešitev le v močni, edinstveni državi. Iz tega je razvidno, da ta... dama še ne ve, da že imamo svojo lastno državo in da smatramo to državo tudi za močno in edinstveno. Pa če bi ta naša država tudi ne bila močna in edinstvena, bi morali kot dobri patrioti pred javnostjo vedno trditi, da je močna in edinstvena. Že zaradi naših dobrih sosedov, ki vedno škilijo čez naše meje.

Najgroznejši pa je tretji čin naše tragedije. In to so tiste tri pičice, ki smo jih postavili zgoraj pred damo. Radi bi bili namreč zapisali »narodna dama« — pa tega ne smemo več, ker slovenske narodne dame ni več. To, kar smo tako ljubili in cenili in kar je bilo eno najodličnejših poglavij naše narodne zgodovine, tudi to smo zdaj izgubili... Slovenska narodna dama se je sama izbrisala iz zgodovine Slovencev. Naše narodne dame ni več — imamo samo še... damo.

Zdaj vse minulo je... Srce se nam krči bolešči. Nič več ne moremo gledati te slovenske tragedije... Zagrinjalo dol!

★ Papežev dar kardinalu državnemu tajniku Gasparriju. Pij XI. je poklonil kardinalu državnemu tajniku Gasparriju veliko umetnostno Marshallovo svetinjo, ki ima na eni strani papeževo glavo in napis: Pius XI Pont. Max. Anno Jubilaei MCMXXV, na drugi pa množice sveta, ki hite v Rim in napis: Haurietis aquas in gaudio de Fontibus Salvatoris. Obenem je poslal sv. oče kardinalu Gasparriju lastnoročno pismo, v katerem izraža državnemu tajniku toplo priznanje kot svojemu neutrudnemu vsakdanjemu sotrudniku in pooblaščenemu tolmaču njegovih misli.

★ Protestni shod proti davčni obremenitvi Slovenije se vrši na Bledu v nedeljo, 24. januarja 1926 ob 3 popoldne v prostorih restavracije g. Al. Majcena (Sekovanič) v Gradu. Na shodu bo poročal predsednik Zveze hišnih posestnikov g. Ivan Frelj o novi davčni refor-

mi in davčnih razmerah v naši državi, zlasti v Sloveniji. Na shod so vabljeni vsi hišni in zemljiški posestniki iz Bleda in okolice, kakor tudi drugi davkoplačevalci. Ker se bo obenem tudi protestiralo proti previsokim davkom v Sloveniji ter se bo na željo razpravljalo o lokalnih gospodarskih zadevah, se pričakuje velika udeležba.

★ Društvo hišnih posestnikov za Jesenice, Koroško Belo in okolico je priredilo dne 10. t. m. ob 3 popoldne v restavraciji g. Tancarja na Jeseninah protestni shod proti previsokim davkom. Shoda se je davkoplačujoče občinstvo polnoštevilno udeležilo. Na shodu je poročal Zvezin predsednik g. Ivan Frelj iz Ljubljane. Udeleženci shoda so z zanimanjem sledili izvajanjem govornika. Na shodu so se sprejele tudi tozadevne resolucije, katere so se odposlale merodajnim oblastvom. Po shodu se je vršil občni zbor imenovanega društva, na katerem se je podalo poročilo o delovanju društva ter je bil zopet izvoljen prejšnji društveni odbor.

★ Umrla je 20. t. m. soproga bivšega narodnega poslanca Jožefa Nemanica, blaga gospa Ana Nemanica, nenadno od kapi zadeta. Pogreb bo v petek ob 9 popoldne.

★ Požar. V Št. Ilju pod Turjakom (Misljence) je 20. t. m. pogorela g. Jakoba Jasu žaga in sicer popolnoma. Tudi mlin, ki je zraven, je deloma trpel škodo. Škoda je ogromna, ker je bil posestnik le za majhno svoto zavarovan.

★ Proslava Strossmayerjevega dneva. Po odredbi prosvetnega ministrstva se proslavi letos po šolah Strossmayerjev dan na posebno svečan način. Prosvetni minister Radič bo prisostvoval proslavi na zagrebškem vseučilišču, kjer bosta navzoča tudi kralj in kraljica. Zvečer istega dne posetita kralj in kraljica tradicionalno zabavo zagrebškega dijaštva.

★ Konferenca v prometnem ministrstvu. V prometnem ministrstvu se vrši te dni pod predsedstvom ministrovega pomočnika g. Bore Popovića konferenca ravnateljev vseh železniških ravnateljev. Pretresa se vprašanja o potrebah posameznih ravnateljev, o reviziji novega zakonskega načrta, o prometnem oseboju in končno o potrebnih odredbah, ki so v zvezi z uveljavljanjem raznih novih železniških konvencij s sosednjimi deželami.

★ Oznaka istoimenskih krajevnih imen. Da se prepreči pomote pri odpošiljanju pošte, opozarja pošto ministristvo, da naj se sledeči istoimenski kraji označijo naslednje: Leskovec (Srbija) in Hrvatski Leskovec; Rača (Kragujevac) in Sremska Rača; Miletić in Svetozar Miletić.

★ Pogreb. Iz Komende nam pišejo: 19. t. m. smo spremenili k zadnjemu počitku zvestega in skrbnega očeta, g. Franca Jeremba, posestnika in gostilničarja, starega 74 let, iz Gmajnice pri Komendi. Bil je zvest pristav SLS, značilen v vsakem oziru in doberljiv.

★ Iz uradnega lista. Uradni list za Ljubljansko in mariborsko oblast z dne 20. jan. 1926. objavlja: Pravilnik o ocenjanju državnih uslužbencev v resoru ministristva za notranje posle; Pogoji ob katerih se dopušča občinam carine prosti uvoz tramvajskega in električnega materiala; Naredbo o najemu dodatnega posojila 600.000 Din mestne občine Ljubljanske za zgradbo stanovanjskih hiš za Bežigradom.

★ Iz sodne službe. Imenovana sta v sodni skupini in kategoriji dr. Ivan Likar, namestnik državnega pravdnika, za državnega pravdnika v Celju in sodnik dr. Julij Felbacher za namestnika državnega pravdnika v Ljubljani. — Za pisarniške pomočnike (ce) so imenovani: Ivan Vodišek, rezervni artiljerijski narednik v Ljubljani, za okrajno sodišče v Sevnici; Franjo Ralca, pomožni pisar pri okrajnem sodišču v Mariboru, za okrajno sodišče v Ptuj; Joško Hribar, pomožni pisar pri deželni sodišču v Ljubljani, za okrajno sodišče v Celju; Ferdinand Ježek,

rezervni narednik v Ljubljani, za okrajno sodišče v Dolnji Lendavi; Olga Golob, pomožna pisarica pri okrajnem sodišču v Mariboru, za okrajno sodišče v Ptuj in Hilda Deržaj, absolventinja državne dvorazredne trgovske šole v Ljubljani, za okrajno sodišče v Brežicah. — Premošeni so: pis. pomočniki (ce): Pavla Turk od okrajnega sodišča v Celju k višjemu deželni sodišču v Ljubljani s pridelitvijo k deželni sodišču istotam; Benedikt Pečnik od okrajnega sodišča v Dolnji Lendavi k okrajnemu sodišču v Kranju; Josip Poček od okrajnega sodišča v Brežicah k okrajnemu sodišču v Ribnici.

★ Iz zdravniške službe. Za okrajno zdravniško sta imenovana: dr. Otmar Oblak v Kranjski gori in dr. Milan Gregorčič v Trati pri Poljanah; okrajni zdravnik dr. Pavel Pance je premeščen z Grosuplja v Tržič-okolica. — Za sestro v 4. skup. III. kat. pri zdravstveni postaji v Lukovici je imenovana Slava Stefančič.

★ Iz politične službe. Premošena sta: vladni tajnik Anton Svetina iz Murske Sobotice k okrajnemu glavarju v Ptuj; okrajni komisar Ivan Forčesin iz Ptuja k okrajnemu glavarju v Murski Soboti.

★ Iz davčne službe. Vpokojen je na lastno prošnjo višji davčni upravitelj Alojzij Presoli-Ipavice v Novem mestu.

★ Iz železniško-policijske službe. Za komisarja železniške policije v Dravogradu je imenovan Velibor Vasojevič, doslej v Veliki Kikindi.

★ Konkurzni razpis. Potom okrožnice je bila razpisana župnija Adlešič v semiški dekaniji. Rok za vlaganje prošenj se zaključuje 15. febr. 1926.

★ Iz delovanja poštne organizacije. Dne 24. januarja t. l. bo ob 14. uri v Celju v gostilnici »Jelen« na Kralja Petra cesti občni zbor »Osrednjega društva nižjih pošt in brzojavnih uslužbencev za Slovenijo«, podružnica Celje. Dne 4. febr. 1926 pa se bo vršil redni občni zbor Društva prometnih pošt in uradnikov v gostilnici Vidmar v Ljubljani, Sv. Jakoba trg. — Dne 6. februarja 1926 se bo vršil v registraturi poštnega ravnateljstva v Ljubljani redni občni zbor Gospodarske zadruge pošt in namoščencev r. z. z. o. z. v Ljubljani. Začetek ob 7. uri zvečer. — Dne 7. februarja t. l. se bo vršil v Ljubljani v gostilnici pri »Levu« redni občni zbor »Osrednjega društva nižjih pošt in brzojavnih uslužbencev za Slovenijo«. Začetek ob 2 popoldne.

★ Finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru nas opozarja: V koncem prošlega leta objavljeni opozoritvi zbornice za trgovino, obrt in industrijo glede dospelosti nekaterih periodičnih taks se pod točko 4. navaja, da je treba takso za otvorene ali tekoče račune po tar. post. 37 taksne tarife plačati samo denarnim zavodom, ki so delniške družbe, da so pa druge delniške družbe proste. To naziranje je napačno, ker zakon zahteva predmetno takso od vseh delniških družb, tudi od industrijskih in trgovskih, izvzemši edinole zavarovalnice. V tem smislu je ravnokar izšla okrajna generalna direkcija posrednih poreza.

★ Vpokojeve devetorice zagrebških vseučiliških profesorjev se potrjuje. Kakor poročajo zagrebški listi, je vest o vpokojitvi devetorice profesorjev, ki jih je bil imenoval bivši prosvetni minister Pribičević na podlagi zloglasnega Khuenovega mažaronskega vseučiliškega zakona iz l. 1895., resnična. Prizadeti profesorji so: dr. Milan Prelog, dr. Branko Vodnik, dr. Artur Schneider, Ferdo Koch, dr. Vladimir Dvorniković, dr. Petar Bulat, dr. Marijo Kiselj, dr. Grga Novak — vsi redni profesorji na modroslovni fakulteti, in izredni profesor na isti fakulteti dr. Vojislav Radovanović. Vsi prizadeti profesorji izjavljajo, da bodo proti vpokojitvi uporabili vsa zakonita sredstva; vsi so svoja predavanja do nadaljnjega ustavili, dasi še nimajo odlokov o svoji vpokojitvi. Od sekčnega načelnika v prosvetnem ministristvu Zajića je dospel do-

slej samo brzojavka, da naj vpokojeni prof. Prelog kot dekan modroslovne fakultete izroči svoje agende prodekanu, Prof. Prelog je na logu ugodil. Vseučiliški rektor dr. Perović se je odpeljal v Belgrad, da posreduje v tej zadevi; obrniti se namerava tudi na samega kralja.

★ Kako se bo vršilo žrebanje loterije »Dijakškega podpornega društva«? V nedeljo, dne 24. t. m. ob pol treh popoldne bodo že zbrani v dvorani Akad. doma na Miklošičevi cesti 5 zastopniki državnih oblasti in društva. Dostop ima seveda tudi vse občinstvo. Pripravljeni bodeta dve srečkovni kolesi. V enem se bodo nahajale številke od 1—100, v drugem od 1—1000. Ko se otvori žrebanje, seže deklica v prvo kolo in vzame iz njega eno številko. Komisija jo pogleda in zapiše, nato se zopet vrže ta številka v kolo in se kolo zasuje, da se številke premešajo. Nato seže deklica v drugo kolo in izvleče drugo številko. Tudi ta se zapiše, vrže nato nazaj v drugo kolo in spet premeša. Če zložimo sedaj obe številki skupaj, dobimo izžrebano številko. Če je bila n. pr. številka iz prvega kolesa 15, iz drugega pa 767, je izžrebana številka 15.767. To se ponovi 1266 krat, s čimer so izžrebani vsi dobitki. Če se slučajno izžreba ena cela številka dvakrat, je veljavna le prva. Izžrebane številke bodo objavljene v časopisih, kjer vsak lastnik srečke lahko vidi, če je njegova srečka izžrebana. Na srečkah so iste številke, kot bodo izžrebane. Niče pred številko ne pomenijo nič in so le zato, da je izključeno vsako »popravljanje«.

★ Popravek. Od kompetentne strani smo dobili iz Novega mesta sledeče pojasnilo: Z ozirom na sobotno poročilo v »Slovenec« glede uradne agitacije g. A. Mariniča, uradnika bol. blagajne v Novem mestu smo se naknadno prepričali, da so bile prvotne informacije, ki smo jih dobili, napačne v toliko, da ni g. Marinič »ponujal« glasovalnih listkov došlim volivcem, pač pa je tem volivcem, ki so zahtevali pojasnil glede načina volitve, poleg danih jim pojasnil pokazal tudi glas. Listke socialnih demokratov, ne da bi izrecno rekel, naj listke obdržijo. To zadnje so storiли dotični volivci brez vsakega drugega. — G. Marinič je pokazal listke na prošnjo dotičnih oseb, ne pa iz lastnega nagiba. Da ne bomo delali komu krivice, objavljamo to pojasnilo, ki nam ga je dala oseba, ki je prinesla prvotno informacijo in je bila prvotno napačno poučena.

★ Razpis. Higijenski zavod kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani razpisuje na podstavi pravilnika o kolonah za desinfekcijo H. br. 20.008 z dne 13. junija 1922 deset mest zagojence desinfektor-ske šole. Ti gojenci bodo dobivali brezplačno hrano, stanovanje in mesečni prispevek 200 Din. Šola bo trajala od dne 1. marca do dne 30. junija 1926. Sprejemni pogoji: dovršena ljudska šola in dovršen vojaški rok, popolna telesna sposobnost in neomadeževana preteklost. Po opravljenem izpitu se namestijo gojenci za srezke desinfektorje. Pravilno kol-kovane in svojeručno spisane prošnje je treba opremiti z dokumenti po členu 12. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih ter jih izročiti osebno najkasneje do dne 15. februarja 1926 v podpisnem zavodu. — Higijenski zavod kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani.

★ Zrebanje srečk efektne loterije Udruženja vojnih invalidov, podružnice v Dubrovniku, je, kot nam sporočajo, preloženo na 24. aprila 1926.

★ Pojasnilo. V »Slovenec« z dne 14. t. m. smo poročali, da je bil obsojen na tri dni zapora pri sodišču v Radovljici in da se je proti tej kazni pritožil na deželno sodišče v Ljubljani Valentin Mikelj iz Mošnj. Ta Valentin Mikelj je mizarski pomočnik in ni identičen s posestnikom istega imena v Mošnjah.

★ Znižanje cene tobaku za noslanje. Uprava državnih monopolov je znižala z novim letom cene burmutu (tobaku za noslanje) od

Jos Lavtižar:

Gospod Juri.

Luč tega revnega sveta je zagledal štiri dni pred sv. Jurijem leta 1825. Ta svet je bil za njega res reven, zato je gospod Juri najraje gledal navzgor.

Rojstna hiša mu je stala na Zgornjem Brniku štev. 37 v župniji Cerklje pri Kranju. Pisal se je Matek. Bil je dobre glave in lepega vedenja, pa so ga komaj sprejeli v ljubljansko bogoslovje. Cerkljanski župnik Andrej Bohinjec je pismo in ustmeno prošil licejsko vodstvo, naj ne odkloni mladega dijak, ki ima vse dobre lastnosti za duhovski stan. Enkrat jo prišel Bohinjec celo z Matkovo materjo v Ljubljano. Obiskala sta semeniške profesorje in jih prosila, naj dovolijo Juriju Matku vstop v bogoslovje. Takrat so učili:

Stolni dekan Urban Jerin uvod v sveto pismo;

kanonik Jakob Praprotnik dogmatiko;

dr. Janez Polc cerkveno pravo in zgodovino;

Jožef Poklukar pastirstvo;

dr. Matija Leben moraliko.

Semeniški vodja je bil kanonik Juri Supan, podvodja Andrej Metere, spiritual Juri Vole.

Bolj kot vse prošnje so vplivale materine solze na hladne učenjake, ki so končno z dovoljenjem knezoškofa sprejeli Matka v seme-

nišče s pogojem, da bo postal mašnik le tedaj, ako se pozdravi. Juri Matek je bil namreč božjasten.

Ko je dovršil četrti letnik bogoslovja, mu je rekel kanonik-vodja Juri Supan:

»Žal, da Vas boleden v tem času še ni zapustila. Cast Vašemu dobremu napredku in uglednemu vedenju, toda za javno službo niste sposobni. Sklepno sodbo moramo seveda prepuštili prevzvišenemu knezoškofu.«

Knezoškof Anton Alojzij Wolf je velikodušno prezl vse pomisleke z odločno besedo:

»Juri Matek je sicer še vedno božjasten. Ima pa po mnenju njegovih profesorjev nedvomljiv poklic za duhovski stan. Jaz potrebujem dobrih duhovnikov, zato ga bom posvetil.«

In tako je pel Matek v Cerkljah pri Mariji v nebesa vzeti 15. avgusta 1849 novo mašo.

Prvo duhovno službo so mu določili v Št. Jerneju na Dolenjskem. Od tu je prišel za kaplana v Kolovrat blizu štajerske meje. O samotnem Kolovratu so nekaj pripovedovali, da bi župnik in kaplan hodila lahko v srajci okoli župnišča, pa bi jih noben sosed ne videl. Sedaj je gotovo drugače.

Matek je imel v Kolovratu božični praznik duhovno opravilo. Med mašo je v najlepšem plašču padel na tla, krčevito stiskal pesti in tiščal pene iz ust. Možje so ga nesli v žagrad, kjer se je kmalu zavedel, šel nazaj k oltarju in nadaljeval božjo službo do konca.

Iz Kolovrata ga je škofijstvo leta 1853 premestilo v Kranjsko goro z namenom, da bi se Matku morebiti izboljšalo stanje v visokem planinskem kraju. Dolga je bila ta selitev, ker takrat še ni bilo gorenjske železnice. Tri dni je bil voznik s kaplanovo opravo na cesti, preden jo je pripeljal čez Moravce in Mengeš do Kranja, od Kranja pa naprej v Kranjsko goro. Tukaj je župnikoval Simon Vilfan (pozneje prošt v Novem mestu), zgleden dušni pastir, ki je Matka kljub njegovi bolezni rad sprejel za duhovnega pomočnika, ker je le dobro slišal o njem.

Matek je bil z novo službo tako zadovoljen, da je ostal dvajset let, prav do smrti, v Kranjski gori. Dušnopastirsko delo mu je bilo nad vse. V brevirju je imel listek z besedami sv. Martina: »Gospod, ako sem Tvojemu ljudstvu potreben, se ne branim truda.« V družbo ni zahajal nobeno. Molitev, čitanje nabožnih knjig in opravljanje božje službe je bilo njegovo delo. Poseben prijatelj je bil bolnikom, ki jih je pogosto obiskoval in tolažil. Umirajočih pa sploh ni zapustil; stal jim je ob strani do zadnjega. Med Kranjskogorci je bil popolnoma doma. Nihče mu ni rekel drugače kakor »gospod Juri«. S tem imenom ga poznajo starejši ljudje še dandanes.

Le bolezni ga ni hotela zapustiti. Napačala ga je doma in v cerkvi. Kadar je prenehal v govoru in začel gibati z glavo semintja, je ljudstvo že vedelo, kaj bo. Ob taki priliki je prišel na leco mežnar, ki je gospoda toliko

časa podpiral, da mu je odleglo. V hujših slučaji so ga morali nesti v žagrad.

Gospod Juri je vpraševal razne zdravnike, na kakšen način bi mu mogli pomagati, toda zoper božjast ni nobenega zanesljivega zdravila. Vendar je v teku let spoznal nekaj sredstev, ki so mu vsaj omilila njegovo bolezen.

Pil je prav veliko vode, kamor je šel, je imel kozarec pri sebi. Vedel je za vse studence v župniji in jih velikokrat obiskoval. Studencu med Kranjsko goro in Podkorenem pravijo domačini še sedaj g. Jurijev studenec.

Nekdo mu je rekel, naj kadi. Težko je sprejel ta nasvet, ker mu je bila do tedaj neznan tobakarska navada. Pa vdal se je tu tudi v to in si nabavil lepo zbirko čistih navadnih dvakraskarskih smotk. Pipe ni imel; tud' vino je samo pokušal.

Tretje in glavno sredstvo mu je bila turistika. Kadar ga ni bilo doma, je bil ali pri bolnikih ali v gorah. V tistih časih ljudje še niso poznali hribolazstva, gospod Juri pa je prehodil vse višine, kamor je mogel priti brez nevarnosti. Najbolj mu je koristilo, da se je spotil in potem posušil na solcu. Ko se kmetje kosili mrvo v gorskih senožetih, v Robéh ali na Berlogih, je zahajal k njim in jim pomagal pri delu. Obiskoval je pastirje ter bival med čredami ovac in koz na planinah. Enkrat bi ga bil kmalu ustrelil lovec, ki ni mislil, da bi hodili ljudje po takih krajih. Bilo je v Črnem vrhu, visoko nad Kranjsko goro. Lovec je slišal v gozdu močno lomastenje, iz česar je po

Din 100.— na Din 60.— za 1 kg. Ta tobak za noslanje je sedaj v prodaji v paketih po 100 g za ceno 6 dinarjev, ali se bo isti paketoval po 50 g, ako se za to pokaže potreba.

★ Skioptično poučno predavanje o naših Alpah priredi Šaleška podružnica SPD dne 24. januarja ob 3 popoldne v kolodvorski restavraciji v Velenju. Predaval bo znani mariborski planinec g. Brunon Rotter. Vsi planinci in neplaninci dobrodošli, užitek Vam je zagotovljen.

★ Le nekaj dni je še čas, da si kupiš srečko »Dijaškega podporn. društva« v Ljubljani. Nato ne boš nikoli več imel prilike, da dobiš za smešno nizki znesek Din 10.— nov Fordov avto, konja s kočijo, sobno opravo, kolo, radio-aparat, fotoaparat in še celo vrsto bogatih dobrot. Dobitkov je 1266 in predstavljajo vrednost Din 127.250.— Če kupiš srečko DPD, napraviš s tem dobro delo, ker si s tem plačal eno kosilo za naše revne študente. — Če ne dobiš srečke v domačem kraju, piši ponjo odboru DPD v Ljubljano, Miklošičeva cesta 5, ki bo izvrševal vsa naročila še do 24. t. m. do 12. ure popoldne.

★ Škrlatinke. Zaradi širjenja škrlatinke — do 40 slučajev — so uvedli te dni v Zagrebu brezplačno cepljenje proti tej bolezni.

★ Rdeči križ v Zagrebu. V Zagrebu se je ustanovil krajevni odbor Rdečega križa; predsednik je banski svetnik Aleksander Jemrič, podpredsednik kanonik Janko Barle in san. polkovnik dr. Mile Sertič.

★ Lep uspeh zagrebske policije. Zagrebska policija je te dni izsledila in zaprla izredno nevarno vlomsko družbo, v kateri je bilo med drugim več težkih lepoglavskih zločincev, tako 30 letni Josip Šimec, ki je bil l. 1922. pobegnil iz Lepoglave. Ze dosedaj so zločinci priznali 16 vlomov, pri katerih so odnesli za 600.000 Din vrednosti; preživljali so se sploh samo z vlemi in tatvinami.

★ V dobi socialnega skrbstva. V neki belgrajski hotel je te dni dospel star Poljak — Fran Podvinski. Prišel je obiskat svojega sina, pri katerem je upal najti preskrbo. Nada se mu je izjalovila in mož je izvršil samomor. Našli so ga umirajočega; brž so ga naložili v fijakar in odpeljali v občinsko ambulanco. Tam ga niso hoteli sprejeti in moža so odpeljali v bolnico. Namesto da bi dali umirajočemu kotiček, kjer bi mogel mirno izdihniti, so ga zavrtili, češ da nimajo prostora. Mož so znova odpeljali v občinsko ambulanco, kjer so ga znova odklonili; Podvinski ga so odpeljali na policijsko stražnico, kjer pa z umirajočim človekom tudi niso vedeli kaj začeti ter so ga poslali nazaj v občinsko ambulanco. Nečloveški igri je napravila konec smrt — starček je izdihnil, v vozu, na cesti, brez pomoči. Pa pravimo, da smo kulturni in celo kristjani!

★ Kompetent za detektivsko službo — ropar. V Belgradu so zasačili zločinsko trojico, ko se je pripravljala, da ubije in oropa bogatega trgovca. Eden izmed trojice je bil Sava Savić iz Beke Koterske, ki je prišel v Belgrad, da dobi v notranjem ministertvu službo detektiva.

★ Najstarejši človek v Hercegovini umrl. Dobriču pri Mostarskem Blatu je te dni umrl 102 letni Petar Marijić. Mož je bil do zadnjega zdrav in čil. Bil je vse življenje poštenjak ter je užival med sosedi veliko spoštovanje.

Veterinarnim uradom in cenj. društvom!
Novo predpisane

Štampiljke za meso

In takšne štampiljke za društva izdeluje
graverski zavod

Sitar & Svetek, Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 13.

pravici sklepal, da prihaja medved. Ze je bil pripravljen za strel, ko je prestrašen ugledal gospoda Jurija.

Vsi nasvetovani pripomočki pa niso mogli odpraviti trdovratne bolezni, ki ga je napadala prav do konca. Prišel je usodni dan 29. aprila 1873. Takratni kranjskogorski župnik Blaž Arletelj je zaslial iz kaplanove sobe močan padec. Prihitej je gledal in dobil gospoda Jurija v nezavesti na tleh. Iz rane na senu mu je tekla kri. Božjast ga je vrgla s tako silo, da je zadel s sencem ob rob klečalnica in padel na tla. Župnik mu je podelil sv. poslednje olje s papeževim blagoslovom, na kar je gospod Juri zaspal v Gospodu. Učakal je 48 let.

Pokožnik je živel čisto preprosto, dasi je bil iz imovite kmetske rodbine. Po starših je podedoval na Zgornjem Brniku hišo in veliko zemljišče. Do smrti mu je oskrboval gospodarstvo zvest hlapec, po smrti pa je bilo vsled pokojnikove oporoke vse razprodano. Skupna vsota 19.000 goldinarjev je naložena na obresti, ki jih prejemale siromaki njegovega rojstnega kraja.

Gospod Juri je bil precej velike, krepke postave in bledega obraza. Nosi je širokokrajen klobuk, dolgo suknjo na škrice in visoke svetle škornje (kanone) po običaju tistega časa. Govoril je prav malo, pridigoval mirno in lahko umljivo, oči pa velikokrat obračal tja, kjer je pričakoval rešitev. Vse žive dni je bil trpin, ki je prenašal svojo veliko nadlogo brez tožbe. Ako bi ga prišli svetnikom, bi zaslužil, da ga uvrstijo družbi mučencev.

Ljubljana

○ Časnikarje opozarjamo, da se danes ob 3. nadaljuje v prostorih »Slov. Narod« razprava o novinarski uredbi. Na vrsto pride pokojninsko zavarovanje.

○ Podružnica krščanske šole za stolno župnijo ima nocoj (četrtek) ob 8. v Jugoslovanski tiskarni sejo. Vsi odborniki so uljudno vabljeni.

○ IX. Prosvetni večer, ki se vrši v petek 22. t. m. ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu nam bo odkril zgodovino naše stolnice. Tekom stoletij se je večkrat spremenilo njeno lice, dokler ni dobila sedanje oblike. Brez dvoma bo predavanje g. mnsgr. V. Steska nad vse zanimivo. Predavanje samo bodo pojasnjevale skioptične slike, ki so bile izgotovljene nalašč za ta večer.

○ Vpisovanje v II. večerni kuharski tečaj na gospodinjski šoli v Mladiki je v sredo, dne 27. t. m. od 15. do 17. — Prednost za sprejem imajo tiste gospodične, ki so bile priglase ne že za prvi tečaj, pa radi prevelikega števila niso bile sprejete.

○ Vozilje, ki so vajene vezti z zlatom, naj javijo svoj naslov po dopisnici Državnemu osrednjemu zavodu za ženski domači obrt v Ljubljani, Turjaški trg 4. I. Ker gredo razne velike dobave v inozemstvo, se bode skušalo organizirati delo doma, ker imamo precej spretnih vozilj, ki bi lahko prevzele razna naročila.

○ Mizar — čevljar — ženitovanjski slepar. Pred kratkim smo poročali, da je aretirala ljubljanska policija Franceta Zupanca z Viča. Mož je hotel na vsak način hitro in brez truda na račun lahkovernih oseb, posebno nevest, priti do denarja. Na tozadevni poziv policije, da naj se priklasio oškodovane stranke, se je prijavilo že nekaj oseb. Tako se je prijavil nekdo iz ljubljanske okolice, da je postal žrtev sleparja, ko je igral Zupanc vlogo podjetnega mizarja in sicer kar s tremi delavnicami, v katerih pa se seveda ni skoro nič delalo. Zahteval je od njega kar 20.000 Din kavcije, katerih mu mož seveda ni mogel plačati. Pač pa je stopil k njemu v delo. Ker pa ni bilo dela in je kmalu uvidel, da je vse skupaj sleparija, je odšel. Pač pa ga je oškodoval Zupanc za precej čedno vsoto na zaslužku. — Tudi na Zupancov ženininski zavod se je naselilo nekaj gospodičen in mladih vdov. Tudi te so mu dale manjše zneske v dobri veri, da imajo opraviti s poštenim človekom. Dalje je osleparil tudi neko gospodično iz Ljubljane, ki je vstopila k njemu kot kontoristinja. Zupanc je zahteval od nje 1200 Din kavcije. Ker pa reva, ki je bila že delj časa brez službe, ni mogla dobiti toliko denarja, mu je izročila samo 200 Din na račun, ostali znesek 1000 Din pa mu je obljubila, da mu plača kasneje. Tudi ta je ob svoje prihranke. Zupanc vse cinično prizna. Zatrjuje pa preiskovalnemu sodniku, da ni imel namena nikogar oškodovati in bi bil povrnil vso škodo, ko bi si bil enkrat s tujim denarjem opomogel. Ima se za žrtev ponesrečene špekulacije.

Maribor

□ Nadaljni program Ljudske univerze. V petek, dne 22. t. m. bo predaval stud. phil. g. Bratko Kreft o sodobnem ruskem gledališču. Zelo zanimivo prireditev pa obeta Ljudska univerza za nedeljo, dne 24. t. m. ob tri četrt na tri popoldne, ko se bo vršil v običajnih prostorih otroški večer. Lansko leto so priredive te vrste lepo uspeli, saj posebno v Mariboru manjka mladinskih prireditev. — Upamo, da bodo tako starši kakor mladina s simpatijami pozdravili nedeljski otroški večer, zlasti ker ima mičen program. Sodelujejo: članica mariborske opere gdč. Lubejeva, ki bo pela dve Adamičevi pesmi, dalje gledališki igralec g. Zeleznik, ki bo čital pravljice in mladinske pesmi. Mladi mariborski violinist g. Šijanec, bo ob spremljevanju gdč. Zacherlove odsviral nekaj glasbenih komadov. Naposled se bodo kazale skioptične slike. — V ponedeljek, dne 25. t. m. bo imel g. inž. Kukovec tretji del predavanja o Tolstoju. Tu bo posebno obrtjal Tolstojeve nazore o socialnih nazorih in označil svoje stališče napram Tolstojevi miselnosti. — V petek, dne 29. t. m. bo g. prof. Janko Kotnik predaval o predmetu: »Slike iz ruske revolucije.« Predavatelj, ki je delj časa bival v Rusiji in je doživel revolucijo, bo povedal marsikaj zanimivega iz lastnih izkušenj.

Celje

○ Volitve v Delavsko zbornico! Še prav veliko je takih naših ljudi, v prvi vrsti nastavljenk po raznih privatnih podjetjih manjšega obsega, ki še do danes niso dvignile svojih glasovnic. Med temi je največ takih, ki so sicer izrecno krščanskega mišljenja. Tako početje je skrajno škodljivo, ker ne vemo, ali bi se taki poskusili, kakor so se zgodili v slučaju Skaletove, ponovili in prvotne glasovnice s kuvertami vred nekam izginile. S tem podpirate samo ono strujo delavcev, ki stremi za tem, da zaslužijo vse delavstvo socialdemokratom. Torej, vsaka naj stori svojo dolžnost, da zmaga lista krščanskega delavstva! Ženske, zavedajte se, da imate sedaj tu svojo volilno pravico in da stopate tudi ve v vrste onih, ki bodo v vaših lastnih zadevah odločevali!

○ »Krekova mladina« v Celju priredi v nedeljo, dne 24. januarja ob 4 popoldne v ve-

liki dvorani »Narodnega doma« v Celju predstavo »Lumpacij Vagabunde«, burko v treh dejanjih in dveh spremembah. Ker je za to prireditve v našem mestu in okolici zelo veliko zanimanje, se vrši razprodaja vstopnic v predprodaji v tajništvu Jug. strok. zveze v Celju, hotel Beli vol v prvem nadstropju in 1 uro pred pričetkom predstave pri blagajni v »Narodnem domu«. Vsi prijatelji smeha in poštene zabave so vljudno vabljeni.

○ Grozna nesreča bi se v terek kmalu pripetila v kamnolomu v Polulah. Še dobro nam je v spominu, kako je v poletju izgubil življenje mlad delavec po skali, ki se je utr-gala in ga zasula. V terek bi se kmalu zgodila še večja nesreča. Tam so popoldne odvažali štirje vozniki pripravljen gramoz. V nekem trenutku so bili istočasno ravno vsi štirje vozniki s svojimi vozovi v kamnolomu, kar opazi eden izmed delavcev, da se visoko nad njimi ruši in poka velika skala. V istem času je bilo v kamnolomu zaposlenih več delavcev, ki so nameravali nakladati gramoz na pripravljene vozove. Ko zapazi eden izmed delavcev, da se nad njihovimi glavami nekaj ruši, zakriči drugim, naj beže, na kar so vsi popustili delo, vestni vozniki so celo v vsej naglici odpeljali konje z vozovi. Ko so bili že vsi ljudje in vozniki na varnem, prihrumi iz viscine ogromna skala z veliko množino drugega kamna na tla kamnoloma in zajme pri tem voz zadnjega voznika, ki ga je popolnoma zdrobila. Zahvaliti se je le previdnosti dotičnega delavca, da ni velikanska skala, ki je baje tehtala več stotin ton, pokopala pod seboj vse delavce, voznike in konje.

○ Zadrudni tečaj, katerega je priredila pri nas Zadrudna zveza v Ljubljani, je bil izredno dobro obiskan. Traja tri dni in se zaključil danes v četrtek. Tečaj vodi revizor iz Zadrudne zveze v Ljubljani in je predaval na istem poleg imenovanega revizorja tudi uradnik g. Plahutnik. Tečaja se je udeležilo nad dvajset udeležencev, ki so z vztrajnostjo in polnim razumevanjem sledili predavanjem. Upamo, da bodo ti udeleženci zanesli v naš okraj smisel za požitvalno zadrudništvo, ki se je pri našem narodudizakazalo kot edina opora za osamosvojitve gospodarskega življenja.

○ Poroka. V ponedeljek, dne 18. t. m. se je v farni cerkvi poročil g. Josip Češko, pos. sin v Zagradu z gdč. Pepco Lednik iz Lokrova. Ženin kot nevesta sta odločno naša pristaša in sta do sedaj delovala v naših mladinskih in kulturnih društvih. Nevesta je bila dolgo vrsto let izborna pevka v pevskem zboru pri Kapucinih, ženin se je pa zelo živahno udeleževal našega orlovskega gibanja. V novem stanu jima želimo, da zaneseta v življenje one vzore in ideje, s katerimi sta se napojila po naših društvih in jima voščimo veliko sreče in blagostanja.

○ Pevsko društvo Katoliškega prosvetnega društva v Celju izvršno napreduje. Medtem, ko se druga pevka društva v našem mestu ne morejo tako razviti, se je priklasio sedaj k temu pevskemu zboru nad 60 članov, ki z neumornostjo posejajo pevske vaje, ki se vrše vsaki četrtek zvečer ob 8. v opatiji.

○ Novinski tečaj priredi v nedeljo cel dan orlovska ekspozitura v Celju za one člane svojega področja, ki bodo v letošnjem letu poklicani k vojakom. Novinci se zberu v soboto zvečer pri Belem volu, kjer jim priredi celjski odsek čajanko. Drugi dan zjutraj pristopijo vsi novinci k mizi Gospodovi, na kar se vrše cel dan predavanja, na katerih bodo govorili prijatelji našega mladinskega gibanja.

○ Celodnevno izpostavljenje Najsvetejšega se vrši sedaj po naših cerkvah skozi 14 dni. V farni cerkvi se zaključil dne 21. t. m. ob 6 zvečer, nato se nadaljuje pri sv. Jožefu in traja tam tri dni. V Marijini cerkvi bo Najsvetejše izstavljeno dne 25. t. m., od 26. do 28. pa pri Kapucinih, in v dneh 31. januarja do 1. februarja pa pri šolskih sestrah. V gornjih dneh je Najsvetejše izstavljeno od 6 zjutraj do 6 zvečer.

○ Deputacija okoliške občine se je oglašila dne 18. t. m. pri predsedniku krajnega šolskega sveta g. dr. Hrašovcu in okrajnemu glavarju vlad. svet. Žužeku. Oba sta pokazala polno umevanje za upravičene zahteve okoliških občanov. Zavedamo se sicer, da imenovana gospoda nista edino odločujoči činitelj, vendar pa trdna podlaga za nadaljno uspešno intervencijo pri višjih vladnih organih. Za enkrat je deputacija dosegla, da je rok, do katerega bi se morala občina izjaviti glede njetja posojila, podaljšan do konca tega meseca.

○ Demokrati v okoliški občini so si radi zidanja šolskega poslopja prišli navzkriž. Ne samo to! Nasprotstvo je nastalo ob priliki zadnje občinske seje tako veliko, da je zahteval občinski odbornik g. Omladič, da položi njihov kandidat g. Kukovec mandat v krajnem šolskem svetu. Sicer je to njihova zadeva, a vendarle se nam zdijo vredno zabeležiti, da se stališče g. Kukovca približuje bolj splošnim interesom okoliških občanov, medtem ko trdi g. Omladič, da mora stati šola pod vsakim pogojem samo na gabskih tleh. Pa če bi imeli otroci do te šole po dve uri hoda?

Trbovlje

○ Zloraba pri delitvi glasovnic. V ponedeljek so se delile glasovnice za volitve v Delavsko zbornico. Delitev se je zlorabljala na celi črti. Pri krojaškem mojstru Škerbicu je oddal zaupnik Edvard Jurjavec, kovač v osrednji delavnici, glasovnice in jih obenem takoj zopet pobral. Rekel je, da se naj glasovnice podpi-

Danes zvečer ob 20 v Filharmon. dvorani

KONCERT

koncertne pevke JELKE STAMATOVIČ.

šejo in njemu oddajo, da ne bo treba plačevati pošte! Druge nepravilnosti še javimo.

★ Pri rudniških obratih se glasovnice še do danes niso razdelile, medtem ko so se v Hrastniku že v petek prejšnjega tedna. Rudarji povprašujejo za njimi, pa jih ne dobe. Ze danes pa opozarjamo, da hočejo socialni demokrati delitev izrabiti, ker bodo imeli pred čakalnico nastavljeni ljudi, da jih pobero.

★ Ulica štev. 15, ta dobro znana burkažanje vsakokrat obilno smeha in zabave, se uprizoni v nedeljo, dne 24. januarja tega leta popoldne v Društvenem domu. — Vstopnice se prodajajo v obeh konsumih I. del. konsumnega društva na Vodah in v Trbovljah. — Na svidenje!

★ Socialna šola. Namesto v četrtek, se vrši predavanje v socialni šoli v petek zvečer ob navadni uri od 7—8 zvečer. To pa velja samo za ta teden, ker pozneje se vrše predavanja redno v četrtek.

★ Deputacija starovpokojenecv se je oglašila v terek po svojih zaupnikih Zupančiču in Špilerju pri rudniškem ravnatelju radi njih odpusta. Zaupnikom (vpokojenci niso bili navzoči) je izjavil g. ravnatelj, da ni redukcije on kriv, nego je prišel nalog od centrale iz Ljubljane. Namerava se pa odpustiti še večje število drugih delavcev.

★ Društvo rudniških nameščencev, ima v nedeljo, dne 7. februarja t. l. ob 9 dopoldan svoj redni občni zbor v biljardni sobi gostilne Forte z običajnim dnevnim redom. — Odbor,

Hrastnik

Prosveta. V nedeljo je priredil trboveljski orlovski odsek v Logerjevi dvorani telovadno akademijo. — Dramat. odsek Kat. izobraževalnega društva je igral v Trbovljah v Društvenem domu viteško igr »Očelova klevec«. — Tudi socialistična »Svoboda« in narodnjaki tekmujejo ne z nami, ampak med seboj. To se pravi, da bodo socialisti naučili svoje ljudi temeljne nauke marksizma, morajo vsako leto prirediti »plesno šolo«, ker na vsak način žele, da delavstvo dobro pleše na ognjišču svoje revščine. Mi se ne čudimo, saj je vendar mladino materializirati glavni cilj vseh liberalno-socialističnih prosvolnih društev.

Velik socialnoizobraževalni tečaj priredi Kat. izobraževalno društvo, zdaj »Krekova mladina«, ki ima resen namen povzdigniti delovno ljudstvo. Zaenkrat je gotovo, da se bodo vršila redna predavanja »Krekove socialne šole« vsako nedeljo od pol 5 do pol 7 zvečer. Mogoče se bo doseglo, da se bodo vršila predavanja tudi čez teden. »Krekova socialna šola« bo v prostorih g. Al. Logerja, ki nam gre iz prijaznosti na roke. Predavali bodo: dr. Capuder: Socialna veda; dr. Puntar: Kapitalizem o socializmu; dr. Angelik Tominec: Temelji krščanskega družabnega reda; inž. Zumer: O socialnih strujah pri nas in drugod; prof. Ivan Dolenc: Zgodovina krščanskega socializma; prof. E. Jarc: O družbi; Jože Gostinčar: O delavskih strokovnih, političnih in kulturnih organizacijah. — Upamo, da bodo tudi gospodje domači duhovniki prevzeli kako predavanje. Ravno tako nam še manjka referent za zadrudno gospodarstvo. Po možnosti bo tudi društveni tajnik učil knjigovodstvo. Začetek in podrobnosti bomo pravočasno poročali. »Krekove socialne šole« se lahko udeležijo tudi nečlani. Udeleženci morajo imeti samo zvezek in svinčnik. Tečaj je prvi te vrste na deželi in je velike važnosti, zato vabimo, da se prijavijo v obilnem številu domačini kakor tudi nedomačini. Posebno pa ključemo delavsko mladino na plan. Prijave sprejemata društveni predsednik J. Arnšek in tajnik V. Eržen.

Ptuj

○ Vprašamo vlado, od kedaj je krojaški mojster Kral uradnik bolniške blagajne, da nosi uradne volivne listke in kuverte volivcem in volivkam v obrate?

○ Prestavljen je g. vladni tajnik Forčesin k okrajnemu glavarstvu v Mursko Soboto, g. vladni tajnik Svetina pa iz Murske Sobote v Ptuj.

○ Umrl je v ptujski bolnici na vnetju rebne mreže tretješolec Mitja Ivan Tavzes, rojen v Idriji, sin g. notarja Tavzesa v Gor. Logatcu. Ze ob Božiču je bolehal. Ob bolniški postelji je bila vedno skrbna njegova mati.

○ Smrtna kosa. V Sent Juriju ob juž. žel. je umrl nadoficijal ptujske sodnije g. Zmohar, znana ptujska osebnost. Bil je vesten in spreten uradnik, ki je vsaki stranki brez razlike rad postregel v uradu. Ze delj časa je bolehal na jetiki, ki je ugonobila simpatičnega moža. G. Zmohar je že pred prevratom služboval v Ptuj in je bil znan kot odločen in zaveden Slovenec. Pri zadnjih volitvah je volil našo stranko.

○ Stekel pes je letal pred nekaj dnevi po Ptuj in okolici ter ugriznil precej ljudi, ki so jih 15 prepeljali v Pasteurjev zavod v Celje. Nevarno je stanje pekovskega pomočnika, ki je bil zaposlen pri pekovskem mojstru Ramžaku. Stekli pes je cgrizel tudi druge pse.

○ Sport. Nedelja je izvalila ptujske smučarje na Panoramo in bližnje griče, kjer so pred radovednimi gledalci proizvajali svojo umelnost.

Po širnem svetu

Polet do zvezd mogoč?

Ze večkrat so pisali razni pisatelji poto-
vanja od zemlje proč do sosednjih svetov. Ci-
tatelji »Slovenec« so imeli že priliko seznaniti
se z Wellsovo povestjo: Prvi zemljani na me-
secu. — Mnogim bo znan Julija Verna popis:
Popotovanje krog lune. Takih in podobnih
povesti je že mnogo in so gotovo tudi znak
mišljenja in hrepenenja ljudi. Saj bi tudi na ta
način najlažje mogli ugotoviti, kaj je resnice
v astronomskih razpravah.

Pred leti je izdal Herman Oberth knjigo,
v kateri je popisal raketi slično zračno ladjo,
s katero bi lahko poleteli do drugih svetov.
Drug način iztrgati se privlačnosti zemlje pa
je: izstreliti za ljudi prirejen projektil v obliki
granate s primerno hitrostjo. Ta način je upo-
rabil Verne v svoji povesti. Ali je to mogoče?

Uraunajmo top vodoravno in izstrelimo
granato. Čim večjo hitrost ima, tem dalj bo
letela. Ako bi imela trenutno hitrost 7900 m
in bi ji zrak ne delal nobenih ovir, tedaj bi
dobili novo lunico. Granata ne bi padla več
na zemljo nazaj, ampak bi krožila krog nje.
Če pa bi stopnjevali hitrost na 11.050 m v se-
kundi, bi v krivi črti zapustila zemljo za
zmeraj.

Misel ne bi bila napačna, ako bi bila iz-
vedljiva.

Prvič take hitrosti še niso dosegli niti pri
najnovejših topih. V sekundi napravijo pro-
jektile komaj 1000 m, a samo v trenutku, ko
zapusti cev. Dalje bi se vsled silne eksplozije
projektil gotovo pokvaril, razbil, in ljudje po-
končali. Takega sunka 11 km v sekundi človek
tudi ne prenese. Komaj bi prišla granata iz
cevi, bi zadela na novo oviro. Pri taki hitrosti
je zrak za telo z veliko hitrostjo se gibajoče,
gosta, malone neprodorna snov. Tudi bi trpel
projektil vsled velikega trenja ob zrak, kar
ima za posledico veliko zvišanje temperature.
Da bi šla ta ladja hitreje skozi prostor, treba
bi ji bilo dati čim večjo hitrost. Slednjič mesto
da bi naravnost izginila v prostor, bi izginila
v nič, ker bi se vsled trenja ob zračne plasti
spremenila v prah in pepel, imeli bi »pravie
vamo umetni utrinek.

Torej v tem oziru je »Potovanje na lunco
na zelo šibkih nogah, samo častitati je treba
srečnim potnikom te povesti, da jih ni zadela
nikakva nesreča. Priznati pa je treba, da je za
potnike krog lune vseeno, na kak način so
prišli do nje.

Princip izstrelitve je torej, dati primer-
nemu predmetu takoj v začetku zadostno silo,
s katero naj premaga privlačnost zemlje.

Princip raket je pa drugačen. Tu dobi ra-
keta svoje gibanje s tem, da jo odrija na nje-
nem zadnjem delu nastajajoč pritisk plinov ob
zrak, kakor se giblje plavač s sunki rok in nog
ob vodo. Za pogon služi tekoč kisik in zmes
alkohola in vode. Pri tem se upošteva, da ne
nastane previsoka temperatura in da ne dobi
raketa takoj v začetku prevelike hitrosti.

Ker je zrak v nižjih plasteh najbolj gost,
bi dva zrakoplova dvignila raketo do višine
krog 5000 m, kjer je že mnogo manjši pritisk.
Od tu dalje bi porivala glavno raketo, ki bo
5 m dolga, 55,6 cm debela in 544 kg težka,
pomožna raketa, ki bo podelila pravi raketi
začetno hitrost 500 m v sekundi. Ta pomožna
raketa naj bi imela 1 m premera s težo 220 kg.
Po osmih sekundah bi dosegla glavna raketa
višino 7700 m in od tu šele bi se poganjala z
lastnimi sredstvi. Seveda bi se kmalu vrnila
proti zemlji. Imela bi razne samobeležne apa-
rate.

Oberth se peča s svojo idejo že od l. 1907.
L. 1919. pa je izdal Američan dr. Robert God-
dard delo: Način, kako doseči skrajne višine.
Za pogon si je vzel brezdimni nitrocelulozni
smodnik, s katerim je dosegel dobre uspehe.
Naboj za nabojem bi se avtomatično premikal
do zadnjega dela, kjer bi eksplodiral in s tem
poganjal ladjo.

Pri vseh teh poskusih je treba priznati,
da bodo izvrstno služili vremenoslovju in
zvezdoslovju, tako teoretično kot praktično,
vendar izven območja zemlje za enkrat še ne
morejo. To pa radi tega, ker rabijo neko oporo,
ob kateri se raketa s pomočjo plinov odbija.
V večjih višinah pa zrak slednjič izgine. Tako
se bo morala ladja vrniti kmalu potem, ko bo
prišla v brezračni prostor, to je nekako
skrajna meja v višini 500 km.

Za enkrat bodo proučevali sestavo zraka
v skrajnih legah, njega temperaturo, gibanje,
valovanje, električno napetost itd. V slučaju,
da se bo dala prirediti manjša astronomska
opazovalnica v višavah, bo opazovanje nebes-
nih teles silno napredovalo, ker ne bo zelo
neugodnega upliva zraka. Tam bo vedno jasno
nebo, meglena bo lahko samo zemlja spodaj.
Planeti in sonce se bodo dali izvrstno foto-
grafirati.

Stroški za prvo poskusno raketo so pre-
računani na 20.000 mark. Večja raketa za dva
človeka bi morala biti težka 400.000 kg in bi
stala poldrug milijon mark, kajpada zlatih.

In slednjič tudi, ako bi to šlo in bi se ra-
keta in ljudem posrečilo, jo popihati z zemlje,
bi jo obstreljevali večji in manjši kosci železa
in kamna katerih posebno v gotovih časih kar
mrgoli krog zemlje. Že manjši kosci bi razbil
a svojo silno hitrostjo steno rakete in vožnje
bi bilo konec.

Ceprav se ideja še ni posrečila, vendar
nekaj novega in jako uporabnega so z raka-

tami vendar dosegli in če bodo le-to dobro
uporabili, bo za začetek problema »proč od
zemlje« popolnoma zadostovalo.

USODNA PLESNA DVORANA.

Mistres Homebury, katere članki o Ru-
siji v »Daily Telegraphu« imajo velik uspeh,
poroča tudi o sledečem dogodku, katerega
resničnost je zajamčena po uglednih pričah.

Rusija trpi molče, ker se zaveda, da si
mora zaslužiti odrešenje. Znak tega odre-
šenja je globok verski preporod cele dežele.
Vera pričakuje čudežev in čudeži se zgodijo
in budijo silno upanje. O plesni dvorani na
Vasiljevem otoku (v centru Petrograda) go-
vori zdaj celo mesto. Pred leti so zaprle sov-
jetske oblasti domačo cerkev v neki plemiški
palaci. Cerkev je stala več let prazna in šele
jeseni l. 1925 jo je dobila v uporabo komuni-
stična mladina. Spremenila je seveda cerkev
v svoj klub in okolišča nekdanji oltar s sli-
kama Lenina in Zinovjeva. Podnevi so tam
priredili predavanja, zvečer pa plesne zabave.
Komunistični narsčaj je plesal fox-trote, dame
pa so si poiskali kar blizu na Nevskem pro-
spektu glavni petrograjski ulici. Nekega ve-
čera si je zlomila ena teh plesalk nogo. Nihče
se ni pobrigal za to, zabava se je nadaljevala.
Toda tri dni pozneje se je spotaknil na stop-
nicah klubni tajnik, ko je hotel zapustiti cer-
kev po plesu. Skotalil se je doli ta o nesrečno,
da si je prebil lobanjo. Tri dni pozneje je umrl
vsled pretresa možganov.

Zdaj so postali zanimljivi tudi komunisti.
Govorili so na tihem o božji kazni. Plesne za-
bave so bile slabo obiskane. Vodstvo stranke
je zvedelo o tej zmednosti in je poslalo ne-
kega večera na ples znanega govornika. Ta je
prišel udrihati po cerkvi, toda po koncu bogo-
skrumskega govora mu je padel na glavo le-
stenec, ki je visel v nekdanjem oltarju. Go-
vornika so odpeljali v bolnico »Žrtev revol-
ucije« (nekadaj Marijino), kjer leži brez za-
vesti. Drugega dne so hoteli klubovi odbor-
niki obesiti lestenceh nazaj, toda pri tem si je eden
zlomil roko. Predsednica ženskega odseka
kluba pa je prišla pod avto ravno pred cer-
kvijo in je dobila hude poškodbe.

Plesi so prenehali. Komunistična mladina
je zapustila cerkev, da si poišče rajše drug
prostor. Pobožni ljudje so prihajali tja molit.
Naval vernikov je bil zelo velik. Oblasti so
končno zapečatile cerkev in postavile ob vhodu
vojško stražo.

RUSKA PRAVOSLAVNA CERKEV BREZ GLAVE.

»Izvestija« od 10. t. m. končno potrjujejo
zasebne vesti, o katerih je že poročal »Slo-
venec«. Krutiški metropolit Peter, začasni pa-
triarhov namestnik, se nahaja v ječi. Aretiran
je bil na povelje Glavne policijske uprave in
je v izredno ostrem zaporu. Državni pravdnik
še ni naznanil metropolitu vzrokov te odredbe.
»Buržuji, ki se tresejo in ne brez vzroka za
svojega pastirja, bodo zvedeli vsebino obtožbe
o svojem častu« — pišejo »Izvestija«. V boljšev-
iški javnosti pa se govori o vzrokih te are-
tacije sledeče: Mnogi škofje in duhovniki, da
so namreč obsojali konservativno stališče patri-
arhovega namestnika Petra, ki da je sovjetom
sovražen. V doneskem samostanu pri Moskvi,
kjer je Peter stoloval, je baje radi tega nastala
proti njemu cela revolucija. Sovjetom prijazni
škofje so od Petra zahtevali, da odstopi, ozir.
da ovrže očitke v listih, da je on sovražnik
sovjetov, kar je on odklonil. Škofje so tudi
ustanovili poseben »Centralni cerkveni sovjet«,
ki je pismeno pozdravil sovjetsko vladu. Pri
teh okoliščinah je prišlo do aretacije Petra,
ker si je baje dovolil v navzočnosti vladnih
komisarjev ostre izjave proti sovjetskemu re-
žimu. V novem vrhovnem cerkvenem svetu
so: jekateri »burški nadškof Gregorij kot pre-
sednik, nadškof Konstantin mogilenski in škofi
Boris možajski, Visarion simbijski, Damijan
perejeslavski in Tihon ust-medvedski. Ta
sovjet hoče sklicati še letos kanonično zakoniti
zbor ruske pravoslavne cerkve. Ta svet ni
razkolniški, ampak hoče predstavljati tradicio-
nelno pravoslavno rusko cerkev.

»Times« pa sčdi, da so boljševiki zopet
uprizarili intrigo, da uničijo staro patriarhalno
cerkev, kar je zelo verjetno. Ob priliki areta-
cije Petra je bilo aretiranih še okoli 500 drugih
oseb.

SOVJETI V INDIJI.

Uradno poročilo, ki ga objavlja vsako leto
indijska vlada v obliki debele knjige, poroča
o »krepih korakih sovjetske vlade proti an-
gleški oblasti v Aziji«. Pred vsem bi boljševiki
radi dobili del Afganistana in agitirajo v to
svrhu med nomadskimi Turkmeni, Tadžiki in
Uzbeki. Če bi se jim posrečilo doseči zedinje-
nje teh pokrajin z uzbeko, oz. turkescansko
sovjetsko republiko, bi mejila Zveza sovjetskih
republik neposredno na Indijo. Taškent je po-
stal središče, od koder se razpošiljajo politični
emisariji. Komunisti imajo tudi poseben kine-
matograf, ki slika groboite angleškega imperia-
lizma v Indiji po progah vseh sibirskih in
srednjeazijskih železnic. V sporazumu z an-
gleško vlado je ukinila tudi Holandska svobodo
zborovanja za mornarje, železničarje, težake
in delavce sladkorne stroke na Javi, Sumatri
in Celebesu. Komunistično zaroto in v Moskvi
natisnjene letake so odkrili celo pri vojakihi
garniziji Malanga.

POSTEN PONAREJEVALEC DENARJA.

»Večerna Moskva« popisuje na dolgo in
široko zgodovino ponarejevalca denarja. Pred
hodniki princa Windischgrätzja so bili zna-
meniti Pitti na Angleškem. Se prej so storili
isto različni vladarji XVII.—XVIII. stoletja,
n. pr. Avgust Saksonski, francoski kralj Karl
VII. in drugi, toda toda ne iz političnih, tem-
več bolj iz preprostih namenov. Vsi ti pon-
arejevalci denarja so bili preveč pohlepni in to
jih je pomagalo razkrinkati. Edino izjemo
tvori ruski revolucionar S., ki je umrl pred
20. leti v Zenevi. Priznal je pred smrtjo, da je
živel izpljučno od švicarskega denarja, ki ga
je sam ponaredil. Stori je to zelo spretno in
pred vsem zelo skromno. Natisnil je vsake tri
mesece en tisoč frankovski bankovec. Nikoli
si ni dovolil izdati mesečno več kakor 320
frankov. Če je porabil denar je naredil nov
bankovec. Izjavil je pred smrtjo, da ima čisto
vest: njegovo skromno delovanje ni moglo
podkopati blagostanja Švice, njega pa je re-
šilo revščine in beračenja. Ta »pošten pon-
arejevalec« je brez primere v dolgi vrsti svojih
tovarišev vseh dob in narodov!

Katoliški svet

ENCIKLIKA »QUAS PRIMAS« — ŠOLSKO
ČTIVO.

Okrožnico, ki jo je izdal sv. Oče v decem-
bru prošlega leta kot ustanovno listino praz-
nika »Kristusa kralja«, je povsod našla zelo
hvaležen sprejem in je upati, da bo služila za
podlago obnove verskega življenja. Posebno
če »pa hočejo tej okrožnici izkazati Angleži.
Kat. tednik »The Tablet« je dal namreč pona-
tisniti latinski tekst v posebni knjižici in ga
poslal brezplačno učitelstvu katoliških šol, da
ga uvedejo v višje razrede za moške in ženske
šole kot latinsko berilo.

AMERIKANSKE METODE.

Amerika ubira v vseh ozirih popolnoma
svoja pota in se prav malo meni, kako skuša
iste cilje doseči Evropa. Tudi v verskem oziru
nam pokaže ameriška iznajdljivost pogosto
nova pota.

Znano je, da je v Ameriki pomanjkanje
kat. duhovnikov zelo občutno in prav tako
tudi razni redovi, moški in ženski, ne morejo
biti kos ogromni nalogi, ki jim jo stavi mrz-
lično življenje te dežele. V Evropi skušajo
temu od pomoči s kongresi, ko so se vršili lani
v Parizu in v Belgiji; Amerika sodi, ta način
je nepraktičen, zato dela po svoje.

Mons. Boyle, škof v Pittsburgu je l. 1924.
odredil za devetdesetnikov k Binkoštim molitve
v ta namen, da bi sv. Duh zbudil dovolj po-
klicev za vodstvo svete Cerkve; zaukazal je,
da naj se ta pobožnost posebno skrbno vrši
po župnijskih šolah, v katere zahajajo vsi
katoliški otroci. Župniki naj pa ob tej priliki
v šoli in v cerkvi govorijo v zvišenosti tega
stanu. Ob koncu te pobožnosti naj pa opozore
duhovniki mladino, da naj vsakdo, kdor čuti
v kaj nagnjenja do svetega stanu, to sporoči
ordinariatu. Nihče seveda ne prevzame nikake
obveznosti in se bo zato končno odločil,
kadar bo dovolj odrasel. Uspeh je bil pre-
senetljiv. 7000 dečkov in deklic se je prijavilo.
Škof je vsem odgovoril in se jim zahvalil.
Ostal je pa z njimi v zvezi še naprej. En tajnik
je pooblaščen v to, da vodi zapisnik vseh pri-
glašenih. Za Binkošti in za Božič lanskega leta
je zopet škof vsem poslal svoja voščila, da jih
tako opozori na njihov sklep. Otroci mu pa
tudi pridno odgovarjajo. Vsakomur je jasno,
da je 7000 preogromno število za eno škofijo
in se bo res tudi kmalu uneslo. Na zadnji
škofov pozdrav jih je odgovorilo le še 5000.
Gotovo pa je, da se število ne bo nikdar čisto
razgubilo.

Narava in ljudje

»Modra kislina v dimu cigar. Nekateri
higieniki so si mnogo obetali od uvedbe lahkih
cigar s kar najmanjšo količino nikotina. S tem
naj bi se izločile škodljive posledice obilnega
kajenja. Toda že pred leti je avstrijski najvišji
zdravstveni svet poudarjal, da je poleg niko-
tina treba upoštevati še druge škodljive snovi
v tobačnem dimu, med njimi modro kislino.
Dr. Habermann, svoječasno docent na nemški
tehniški visoki šoli v Brnu, je proučeval modro
kislino v dimu cigar. Cigare so gorele v poseb-
nem aparatu; dr. Habermann je preiskoval
modro kislino v dimu enkrat kvalitativno, dru-
gič kvantitativno. Za vsak poskus je porabil
5—10 suhih cigar iste vrste in določil težo zgo-
relega dela. Preiskoval je dim 11 vrst avstrij-
skih cigar. Ugotovil je, da vsebuje dim od 100
gramov pokajene cigare, in sicer samo oni del,
ki ga kadilec vsrka, najmanj 0.0019 g, največ
0.0087 g in povprečno pri vseh vrstah cigar
0.0049 g modre kisline. Kislina nastane šele
pri gorenju iz organskih dušikovih spojin.
Vzroka temu je treba iskati v primesi belja-
kovin v tobačku. Količina modre kisline v ciga-
rah je od količine nikotina neodvisna.

»Lekarnarska taksa po sukni je veljala
in velja še danes v Belgiji. Premožnemu kupcu
zaračuna lekarnar večkrat en cesek tega, kar
mora plačati povprečni ali celo revni bolnik.
Če je prišel v lekarno neznan kupec, mu je
lekarnar zaračunal recept po tem, ali je imel
bolj ali manj elegantno obleko. Ta navada vel-
ja v glavnem še danes, v kolikor gre za za-
sebne stranke. V splošnem so sicer cene zdra-
vil določene po enotni tarifi; za delo so pa tri
različne tarife: posebna za organizacijo, za

povprečne kupce in za »bogate« ljudi. — Pa
menda vključ tem »taksam po sukni« belgijski
lekarnarji ne izhajajo preveč sijajno.

»Delovni čas in počitek. Ze Mozesova
postava je prepovedovala sedmi dan, v soboto,
vsako delo. Tudi iz babilonskih napisov vidi-
mo, da so verjeli, da se 7., 14., 21. in 28. dan
vsakega meseca ne sme delati, ker bi to pri-
neslo nesrečo. Svetovni pomen je dobil dan
počitka po rimskem zakonu z dne 7. marca
321, ki ga je izdal krščanski cesar Konstantin.
Nedeljski počitek je bil določen tudi za sužnje.
— Pred nekaj desetletji so skoro vse krščan-
ske države morale nedeljski počitek vsaj v
trgovskih obratih zopet urediti z zakonom, ker
je prišel že precej ob veljavo. Zadnji čas je
marsikje že prišlo v navado, da se praznuje
tudi v soboto popoldne — angleški Weck-End,
na Francoskem semaine anglaise, ker so pre-
vezli od Angležev. V Sev. Ameriki so najprej
z zakonom določili praznovanje sobotnega po-
poldneva v Kaliforniji in Ohio. — Osemurni
delavnik je danes že precej razširjen. A ne na
Japonskem. Tam so l. 1911. z zakonom o var-
stvu delavcev splošno prepovedali več kot 14-
urni delovni čas. Ni pa bilo obrtnega nadzor-
ništva, ki naj bi kontroliralo, če se podjetniki
te določbe res drže. Od 1922 je tam v veljavi
največ 9 in pol urni delavnik. — Da bi delovno
moč in delovni čas kar najbolje izkoristili, nam
je dala iznajdljiva Severna Amerika Taylorjev
sistem, ki ga je že marsikaj delavec kletl.

Primorsko

Sneg na Goriškem. Z Goriškega poročajo:
Naše gore so v snegu. V Tolminu ga je po-
vprečno 40 cm. V zametih ga je nad 1 meter.
V soboto jutraj ni mogla korijera na postajo,
ker ni mogla preko zametov v Modreju, tik
pri kapelici. V soboto popoldan so vlekli plug
s tremi pari konj. Avto v Idriji vozi preko dve
uri, med tem ko je preje odpravil v tri četrt
ure. V Idriji je nad pol metra snega. Dva dni
je bilo mesto popolnoma odrezano od sveta in
prometa. Plazovi drvijo s strmih bregov in za-
sipajo pota. Tudi Kobarid je zapuščen. Kor-
jera vozi le do Tolmina in še to težko. Istotake
je Bove popolnoma odrezan.

Novice iz Amerike

K. S. K. Jednota. K. S. K. Jednota, ki ima
svoj sedež v Clevelandu, je v minolem letu
znatno napredovala. 1. decembra 1925 je
imela v prvem oddelku 17.180 članov, v mla-
dinskem pa 10.461 članov proti 14.775 odnosno
8564 koncem l. 1924. Premoženje je znašalo
1. decembra 1925. l. 1.461.087 dolarjev proti
1.302.698 dolarjev koncem 1924. leta. Novih
društev je pristopilo 13 in znaša sedaj njih
število 163.

Najstarejša slovenska farmarska nase-
lina v Ameriki. V »Glasilu K. S. K. Jednote«
opisuje glavni tajnik Josip Zalar svoje poto-
vanje v najstarejšo slovensko farmarsko na-
selbino v Ameriki: Sv. Stefan v Minnesoti.
Minnesota je dežela, ki ima zelo ostro zimo
in obilo snega. Nič redkega ni, da vlak ali
avto in še bolj navadni vprežni voz obliči v
snegu. Zato vozijo vsi vlaki, avtomobili in
druga vozila pozimi s seboj lopate. Tudi Jed-
notni tajnik Zalar je moral na svojem potu iz
St. Clauda v Sv. Stefan prijeti za lopato, ko-
nečno pa še dobro miljo gaziti sneg peš do
kolena. Pri tem se je spominjal msgr. Buha in
drugih slovenskih duhovnikov, ki so pred
mnogimi desetletji, ko še ni bilo tod nobenih
cesta in nobene kulture, peš hodili po teh
divjih krajih in vršili svojo pionirsko nalogo.
O naselbini Sv. Stefana piše g. Zalar: Nase-
lina Sv. Stefana (Brockway), Minn., je, kakor
sprčuje zgodovina, najstarejša slovenska far-
marska naselbina v Ameriki. Prvi Slovenci so
se naselili v tamošnjem kraju leta 1866. Od
onega časa dalje se je naselilo vedno več slo-
venskih družin, tako da šteje danes ta na-
selbina nekaj nad 60 slovenskih družin. Leta
1871. so si naši tamošnji rojaki postavili svojo
cerkev, napravljeno iz hlodov, brez zvonika
in brez zakristije. Prvi slovenski duhovnik, ki
je obiskoval tamošnje Slovence, je bil pokojni
msgr. Buh. Pozneje so obiskovali tamošnje
naše rojake tudi sledeči, sedaj že pokojni du-
hovniki: J. Pavlin, P. Severin, P. Roman, P.
Vincent in P. Ciril. Prvi stalni župnik je bil
pokojni Rev. Tomažin, za pokojnim Rev. To-
mažinom je prevzel župnijo v oskrb pokojni
Rev. Mihael Tušek in za tem pokojni Rev.
Josip Knafele. Od leta 1901. župnikuje tam-
kaj ž. g. Father John Trobec, nečak pokoj-
nega škofa Trobeca.

Zdravstvo

ZDRAVSTVENE RAZMERE V SLOVENIJI

G. narodni poslanec Karol Škulj je v
svojem proračunskem govoru v narodni skup-
ščini koncem lanskega leta omenil tudi zdrav-
stvene razmere v Sloveniji, ki so jako intere-
santne. Med drugim je navajal poslanec sle-
deče:

V deželni bolnici v Ljubljani, ki jo je po
prevratu prevzela država in danes nosi ime
Splošna državna bolnica — ali je državna ali
ne, je še vprašanje — imamo kirurški od-
delek, ki še zase nima dovolj prostora. Ker ni
bilo prostora za oddelek za vratne in ušesne
bolezni, sta se tudi ta oddelka namestila na
kirurškem oddelku, kjer imajo sedaj trije
primariji samo eno aseptično operacijsko dvo-
rano. Za infekcijske bolezni ni niti enega po-

viljona, da bi mogli bolnike izolirati. Isti vhod je za zdrave in za bolnike. Otroška bolnica in ženska bolnica nista že od leta 1914. dobili nobenega novega perila in nobenega novega inventarja. Sramota za državo je, da smo v Sloveniji morali potem časopisja prositi za perilo. (Kremžar: Baš za bolnice se plača mnogo davka.)

Prav posebno pa moram poudarjati razmere, ki vladajo v naši umobolnici na Studencu pri Ljubljani. Največji reveži so ravno umobolniki. Imamo pa za vso Slovenijo eno samo umobolnico. Kranjski deželni zbor je že leta 1913. izdelal načrte, da se naša deželna bolnica na Studencu poveča. Vsled izbruha svetovne vojske leta 1914. se ti načrti niso realizirali. Po prevratu je pa prišlo k nam še Štajersko in Prekmurje, ki je bilo prej navezano na Gradec. Danes imamo v naši umobolnici take razmere, da ležijo po dva in trije bolniki na eni postelji. (Klici: Skandal!) Vemo, da se ravno v umobolnici zdravi največ s kopolmi, a v označeni bolnici pa so kopalni prostori mnogo premajhni. Nimamo dovolj sob za izolacijo besnih umobolnih, tako da morajo bivati skupaj po dva besna umobolna. V naši umobolnici nimamo niti vodovoda. Najinteresantnejše je pa to, da imamo pred umobolnico elektriko, da so inštalacijske naprave v umobolnici že izvršene, a nimamo denarja, da bi spojili električni tok, tako da imamo v umobolnici še vedno petrolejske svetiljke, kar pomenja ravno za umobolne največjo nevarnost. V umobolnici primanjkuje tudi predvsem perila, tako da morajo bolniki, kadar se jim pere

perilo, ostati nagi v postelji in čakati, da se perilo posuši. (Dr. Hohnjec ironično: To je »čovečanstvo«!)

Mariborska bolnica je isto tako premajhna. Kirurški in porodniški oddelek sta nameščena v enem in istem prostoru. Vprašam vas, ali je to z moralnega in sanitarnega stališča dopustno?

Usmiljene sestre ne dobijo za bolnike v ljubljanski hiralinici, ki jih je država poslala tja, ob času plačila. Usmiljene sestre si morajo radi tega izposojevati denar od drugod na visoke bančne obresti. Leta 1920. so usmiljene sestre prodale instrumentarij državi, država pa še do danes ni plačala dolžne vsote 500.000 Din. tako da bodo usmiljene sestre prisiljene vzeti inventar nazaj in država ga bo morala sedaj plačati za 300 odstotkov dražje. (Smodej ironično: Vzorna uprava!)

Gospodje, dovolite mi, da se dotaknem tudi dejstva, da se je dobilo v našo državo iz Amerike v humanitarne in sanitarne namene 20 milijonov dinarjev. Od teh 20 milijonov je šlo za Srbijo 15 milijonov, za Hrvatsko pet milijonov, za Slovenijo pa — lahko noč! (Fr. Smodej: To je državno in narodno edinstvo. — Finančni minister dr. Stojadinović: To su ameriške pare!) Oni, ki je dal ta denar, je vedel tudi za Slovenijo. Če bi nam bili dali vsaj tisoč dinarjev, bi bilo vsaj nekaj. Da ste na pa popolnoma prezrli, nas boli. (Smodej: Dajte nam avtonomijo, pa si bomo vse sami preskrbeli in ne bomo od vašega centralizma ničesar zahtevali. Od vas itak ne dobimo ničesar. Slovenija se samo plačka in plačka!)

Kulturni pregled

PIRANDELLO: HENRIK IV.

Ta Pirandellova drama ne zadovoljuje v isti meri, kakor smo mislili, kljub temu, da je dobila po svetu dobro ime. Pisatelj skuša biti v vsem učinkovit, izviran, najrajši je popolnoma elementarno neposreden, a v bistvu zapusti v nas samo občutek močnega hotenja, poizkušajočega za vsako ceno prevreti dosedanje gledališko tehniko kot zaostalo in nezanimivo. Zato je to delo poslavljenost na senzacijo, eksperiment in dokazovanje. Ne pomeni, da poslušamo pesniško razpletano modrovanje, duhovičerja; te lepote grede mimo ušes — ker dejanje samo v svojem temelju ne more preprečiti. Pri vsem tem, da pisatelj modruje o bistvu življenja, je obelodan in zasnova dejanja tako komedijsko zložena, da vidimo povsod prej teatralika, ki dela z občinstvom poizkuse, kakor pesnika, ki mu je na srcu ta ali ona življenska vsebina. Na neki maskeradi igra plemstvo z godbo Henrika IV. pred Canosso. Igralec Henrika IV. se po zlobnosti svojega ljubezenskega nasprotnika ponesreči in zblazni; v blaznosti 12 let igra in živi svojo vlogo naprej, potem ozdravi in igra še naprej svojo blazno igrro dokler se ne pojavi na gradu, kjer je zaprt, družba, ki je kriva njegove nesreče: njegov tekmeč, nekdanja nevesta (sedaj žena njegovega sovražnika), njena hči, njen ženin in zdravnik. Navidezni blaznik vse spozna; tedaj dozori v njem sklep, da se masčuje. Z dvoumnim govorjenjem budi v opazovalcih vest in grozo pred svojo usodo. Nato se razode ne svoj oklici, nazadnje še svoji nekdanji nevesti in umori svojega nasprotnika. Nato igra naprej vlogi Henrika, ki je osivel v nji. Življenje, kot ga poznajo ljudje, zanj nima resnice in vsebine.

Igro je postavil na oder g. prof. Šest. Prva predstava dne 13. t. m. je bila še slaba. Glavno vlogo Henrika IV. je igral g. Rogoz s prizadevanjem in spretnostjo. Moč svoje igre je iskal v demonični pritejenosti in učinkoval. Zelo srečen in značilen je bil g. Levar v vlogi markija; dobra je bila tudi ga. M. Vera kot njegova žena. O vprizoritvi in igri bomo še obširneje poročali.

Fr. K.

Ljubljansko gledališče

Drama.

Začetek ob 8 zvečer.

Četrtek 21. jan.: HENRIK IV. Red F.

Petek 22. jan.: KRPAJ MLAJŠI. Red D.

Sobota 23. jan.: PERIFERIJA. Delavska predstava. Izven.

Nedelja 24. jan. ob 3 pop.: ZAPELJIVKA. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izven.

Ob 8 zvečer: DRUGA MLADOST. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izven.

Opera.

Začetek ob pol 8 zvečer.

Četrtek 21. jan.: Zaprt.

Petek 22. jan.: AIDA. Red A.

Sobota 23. jan.: ZVEDAVE ŽENSKE. Red B.

Nedelja 24. jan.: EVA. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izven.

* * *

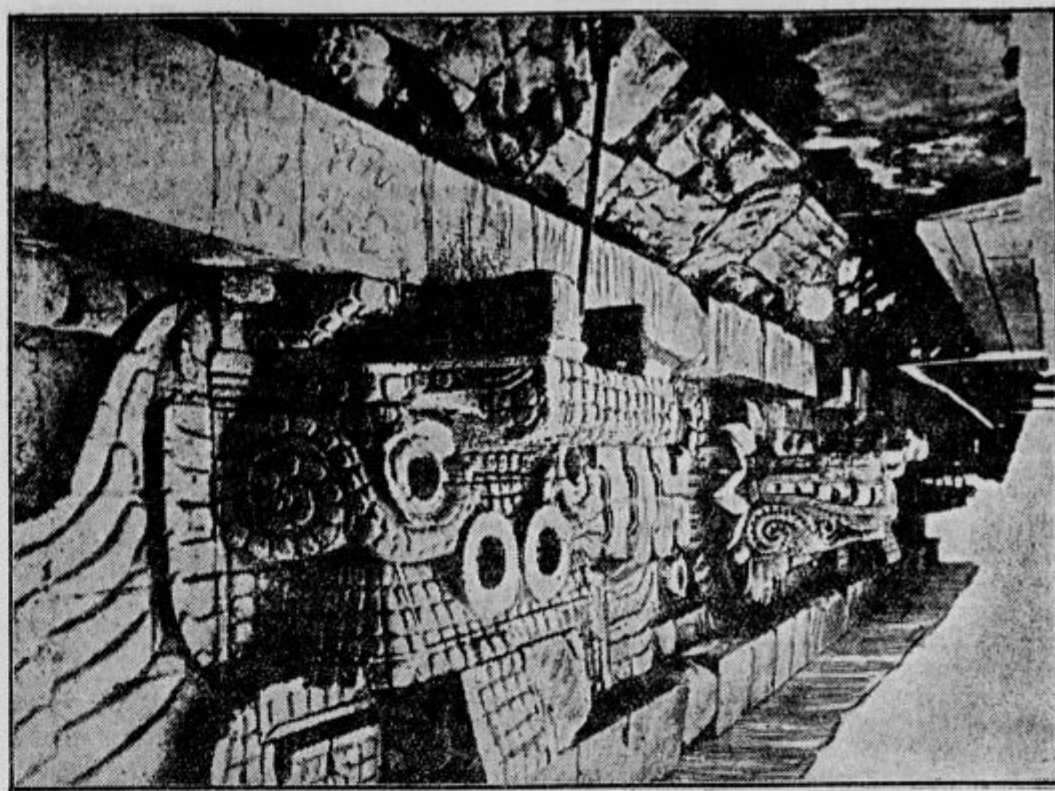
Delavska predstava v drami. V soboto dne 23. t. m. se vrši v ljubljanskem dramskem gledališču prva delavska predstava v letošnji sezoni. Pri tej priliki se vzporedi Langerjeva drama »Periferija« v režiji g. Šesta. Cene za to predstavo so izredno znižane, tako da je omogočen obisk gledališča tudi najširšim plastem ljubljanskega prebivalstva. Predprodaja vstopnic za to delavsko predstavo se vrši od četrta dalje pri dnevni blagajni v operi. Začetek delavske predstave je v soboto ob osmih zvečer.

Glasba

Srbski koncert v Filharmoniji. Danes zvečer ob osmih nastopi v Filharmonični dvorani koncertni pevak iz Beograda g. Jelka Stamatović z izbranimi sporedom srbskih, umenih in narodnih pesmi. Koncert ima sledeči spored: Manojlovič: Moja draga, Tužna pesma. Vukdragović: Berceuse triste. — Narodne pesmi: Manojlovič: Makedonec, Mokranjac: Pašči me, Manojlovič: Kraj Vardara stajaše, Konjović: Božana, povelja je Jela. Milojevič: Djafer begova majka, Do tri mi puški, Devotka kune terziju. Vse te pesmi poje izvrstna mezosopranska g. Jelka Stamatović, ki je absolvirala praški konservatorij. Na klavirju jo spremlja profesorica konservatorija Glasbene Matice g. Švajgarjeva, ki je znana kot izvrstna pianistka. Ki prireja tudi samostojne umetniške koncerte. Brez dvoma bo nudila ta koncert obilo lepega užika in kar je glavno, seznanila nas boče v umetno in narodno pesmijo bratov Srbov. Zato je naša dolžnost, da posejimo ta koncert v največjem številu. Predprodaja vstopnic v Matici knjigarni.

Knjige in revije

St. Stanojevič: Istorija srpskega naroda. Izdavačka knjižarnica Napredak. Beograd 1926. Od srbskega naroda imamo malo celokupne zgodovinske napisane, katera bi zadovoljila vse smeri zgodovinskega preiskovanja in preglednega vpogleda v politični in kulturni razvoj. Ta nedostatek je hotel g. prof. Stanojevič izpopolniti in je tretjič izdal svoje delo, katero je stvarno in stilistično mnogo bolj popolno od prejšnjih dveh njegovih del. Dodal je 16 zemljepisnih načrtov za posamezne dobe, kateri olajšujejo pregled razvoja srbske in sosednih držav. Dobro pa ni, da je delo pisano v velikosrbski tendenci; pravi namreč, da je v Bosni šele Avstrija ustvarila Hrvate. Za Hrvate mu služi izraz katoliški Srbi, ravno tako za Turke muslimanski Srbi, kakor da bi moralo biti v Bosni vse srbsko. Izostal je register in bibliografija in s tem je delo zgubilo veliko na vrednosti.

Spomeniki iz najstarejše kulturne dobe v Mehiki.

Ekspedicija Carnegievega instituta je izkopala najstarejše spomenike iz Maya-kulture v Mehiki. Slika predstavlja svetišče v Clitcheu-Itza, ki bo imelo za preiskavanje te dobe velik historičen in umetniški pomen.

Naznanila

Polzela. Društvo za gojenje treznosti »Višnjevi križ« na Polzeli ima svoj redni občni zbor v nedeljo dne 24. januarja t. l. ob 9. uri dopoldne v klubovih prostorih (g. Cimpešek) na Polzeli. — Dnevni red običajen. Prijatelje treznosti vlijudno vabi odbor.

Zveza jugoslovanskih inženjerov in arhitektov, sekcija Ljubljana, vabi na 5. strokovno predavanje, ki se bo vršilo v petek dne 22. januarja 1926 ob 20. uri v družabnem lokalu Sekcije v II. nadstropju Kazine (vhod s Kongresnega trga). Predaval bo g. dr. ing. Alojz Kral »O visoko vrednem konstruktivnem železcu«. Vabljeni so vsi član in po njih vpeljeni gostje. — Upravni odbor.

Gospodarsvo

Rudarska in toplinska produkcija Slovenije.

V naslednjem objavljamo podatke o rudarski in toplinski produkciji Slovenije v mesecu novembru 1925 (v oklepajih so podatki za oktober 1925).

Svinčena ruda.

Produkcija je znašala v novembru lani 1077 ton (1325 ton); od tega odpade na Mežico 1061 (1300), na Litijo pa 16 ton (25 ton). Število zaposlenega prebivalstva je bilo 1254 (1257); v Litiji je bilo 57 (54) delavcev, v Mežici pa 1197 (1203).

Cinkova ruda.

Meseca novembra lani je bilo v Mežici nakopanih tudi 41 ton cinkove rude (54 ton); delavstvo je upoštevano pri svinčeni rudi v Mežici.

Svinec.

Svinčarna v Litiji je producirala 80 ton (149), v Žerjavu pa 899 ton (1015 ton); skupno torej 979 ton (1164). Delavcev je bilo zaposlenih v Litiji 34 (63), v Žerjavu pa 266 (264), skupaj torej 300 (327).

Cink.

Meseca novembra lani je celjska cinkarna natopila 285 ton cinka (298 ton); v njej je bilo zaposlenih 181 delavcev (188).

* * *

O prepovedi koncentrirane ocetne kisline. Udruženje izdelovalcev kisa v kraljevini SHS, opozarja svoje cenjene odjemalce, da ne veruje vestem, razširjenim v nekih belgradskih in zagrebških listih o ukinitvi prepovedi prodaje grom-ocetne kisline, ker to vprašanje še ni definitivno rešeno. Kadar bo pristojna oblast izdala zadevni odlok, bo udruženje takoj obvestilo svoje konsumente.

Konkurz. Razglašen je konkurz o imovini Prve notranjske izvozne in uvozne gospodarske zadruge z o. z. v Cerknici v likvidaciji. — Termin: 29 januar, 27 februar in 13. marec.

Odprave konkursov. Ker je bila vsa masa razdeljena so odpravljeni sledeči konkurzi: firma »Jug«, trgovina z lesom na drobno in debelo z o. z. v Mariboru; Moric Dadieu, mehanik v Mariboru; zapuščina po Francu Radiju, trgovcu v Mariboru.

Likvidacija. Konjerejska zadruga slovenjebistriškega okraja v Spodnji Polskavi se je po sklepu občnega zbora razšla in prišla v likvidacijo.

Štedenje pri železnicah. Ker se bo proračun železniškega ministristva v kratkem obravnaval v finančnem odboru, zato je interesantno vedeti, kako se drugod gospodari in štedi v tem resoru. Nemške državne železnice objavljajo uspeh varčevanja v sledečih številkah: Povprečna poraba premoga ene lokomotive na 1000 km 1919 19.74 + 1925 13.50 +; Povprečna poraba olja ene lokomotive na 1000 km: 1919 26 kg, 1925 18.2 kg; vsled boljše uporabe zmanjšano število personala: 1919 1 milijon 122 tisoč, 1925 734.000. Le na ta način je bilo mogoče brez občutnega povišanja tarifnih postavk ustvariti prebitke (približno 500 milijonov zlatih mark), potreben za reparacijska plačila. Tudi pri avstrijskih železnicah so se izvedle temeljite reforme, po trgovskih načelih zasnovano štedenje. Poleg relativnega zmanjšanja porabe pogonskega materiala in elektrifikacije večine gorskih prog, se

je znižalo število nastavljenecv od 134.000 (1919) na 90.000 (1925), tako da odpade danes na 1 km železniškega omrežja 15 nastavljenecv proti 22.3 nastavljenecv leta 1919. Kar se je zdelo pred leti inozemskih strokovnjakom nemogoče, da namreč avstrijske železnice gospodarijo brez deficita, to je danes že izvedeno. V Nemčiji kakor tudi v Avstriji so se izvedle te reforme na podlagi komercializacije železnic. Ne gre namreč radikalno zmanjšati števila nastavljenecv, porabe materiala, brez temeljite reorganizacije obrata in uprave po trgovskih načelih. — Kako pa stoji stvar pri nas? Z upravičenjem lahko dvomimo, da so našemu prometnemu ministristvu znane številke relativne porabe premoga in ostalega materiala. V kolikor so mu pa znane številke celokupnega, oziroma na 1 km obratujočega omrežja odpadajočega železniškega personala, pa dosledno molči. Pri naših železnicah bi se moglo po komercializaciji (depolitizaciji) in reorganizaciji prištediti milijonske vsote tudi pri znižanju tarifnih postavk.

Brezplačen vizum za obisk lipskega sejma. Zastopstvo lipskih vzorčnih sejmov Stegu in drugi v Ljubljani nam poroča, da je nemški zunanji urad naročil nemškimi uradnim zastopstvom v inozemstvu, da se izdajajo vizumi za obisk tega sejma brezplačno, če se predlože po posredovanju zastopnikov tega sejma.

Brezplačen vizum za obisk frankfurtskega sejma. Zastopstvo frankfurtskega sejma za Slovenijo Milinković in Co. v Ljubljani nam javlja, da je nemško zunanje ministristvo izdalo nemškimi konzulatom nalog, da izdajajo brezplačen vizum za posetnike frankfurtskega sejma, če se potni list predloži potom zastopstva tega sejma. Nadalje obstoji načrt, da bodo vizume izdajala tudi zastopstva teh sejmov v krajih, kjer ni konzulatov. — Obenem opozarjamo, da se vrši letos frankfurtski sejem od 11. do 14. aprila, tehnični sejem traja od 10. do 14. aprila, v okvirju sejma se vrši letos tudi avtomobilska razstava, ki bo trajala od 3. do 14. aprila.

Naraščanje hranilnih vlog v češkoslovaški. Iz Prage poročajo, da je ceniti v letu dvig hranilnih vlog v češkoslovaških bankah na eno milijardo Kč.

Borza

Dne 20. januarja 1926

Denar.

Zagreb, Berlin 13.40—13.50 (13.395—13.495), Italija 226.90—229.90 (226.76—229.16), London 273.82—275.82 (273.66—275.66), Newyork 56.15—56.75 (56.148—56.748), Pariz 210—214 (211.60—215.60), Praga 160.52—168.52 (166.56—168.56), Dunaj 7.904—8.004 (7.838—8.098), Curih 10.83—10.96 (10.88—10.96).

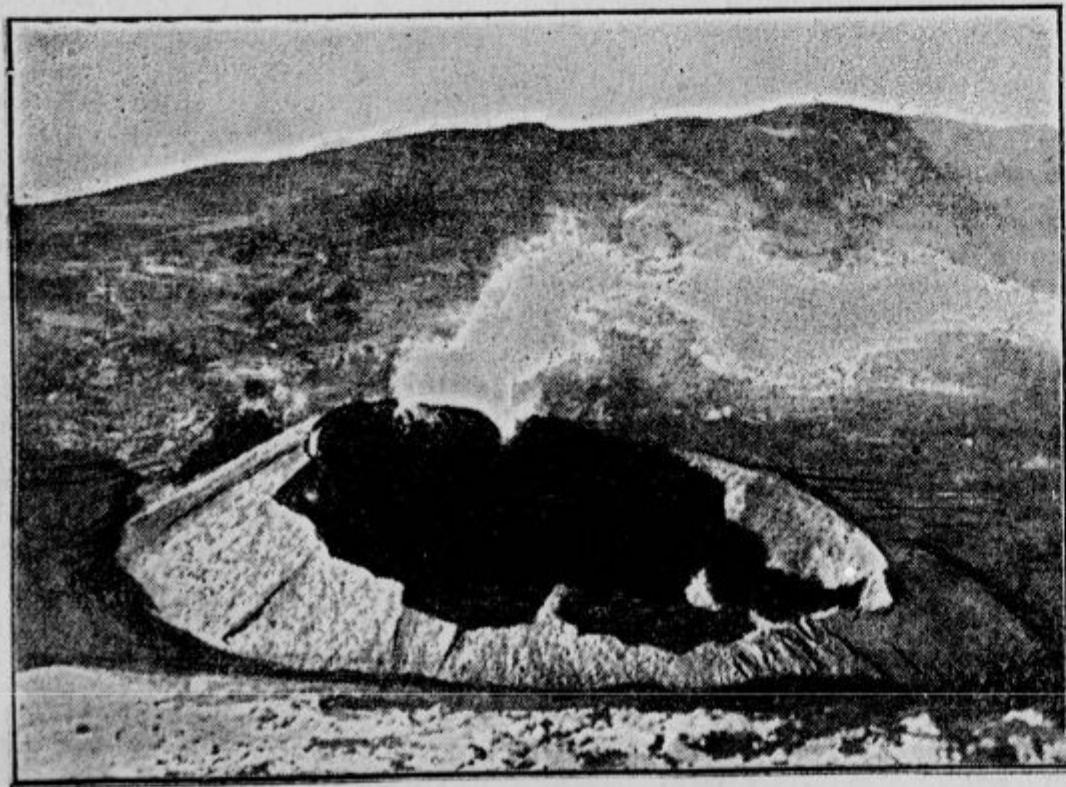
Curih, Beograd 9.175 (9.175), Budimpešta 72.60 (72.60), Berlin 123.30 (123.30), Italija 20.90 (20.90), London 25.175 (25.1625), Newyork 517.90 (517.75), Pariz 19.35 (19.55), Praga 15.825 (15.825), Dunaj 72.90 (72.90), Atene 7.10 (7.10), Bukarešt 2.315 (2.315), Sofija 2.95 (3.40), Madrid 73.30 (73.35), Varšava 72.50 (72.50), Amsterdam 208 (208.12), Bruselj 23.50 (23.50), Kopenhagen 128.65 (128.75), Stockholm 138.65 (138.65), Oslo 105.45 (105.55).

Dunaj, Devize: Beograd 12.55, Ko'anj 176.10, London 34.60, Milan 28.62, Newyork 709, Pariz 26.50, Varšava 97.50. Valute: dolarji 710, angleški funt 34.42, francoski frank 26.50, lira 28.48, dinar 12.50, češkoslovaška krona 2028.

Praga, Devize: Lira 196.90, Zagreb 59.90, Pariz 126.17, London 164.10, Newyork 33.70.

Vrednostni papirji.

Ljubljana. 7% invest. posoj. 77—78, zastavni listi 20—22, kom. zadolžnica 20—22, Celjska 200—

Zrelo ognjenika Etna.

202, zaklj. 202, Ljublj. kreditna 210 den., Merkantila 100—104, Prašedion 982 den., Slavenska 50 den., Kred. zavod 175—185, Strojne 125 bl., Vevče 110 den., Stavbna 100—110, Šešir 115—120, Zagreb. 7% invest. posoj. 77—77.25, agrari 44.50—45, vojna odškodnina 305—307, februar 283—285, Hrv. esk. 121—123, Kred. 133—135, Hipobanka 64.75—65.50, Jugobanka 110 bl., Prašedion 980—985, Ljublj. kreditna 210 den., Slavenska 50 den., Srpska 144—146, Narodna banka 4300—4400, Eksploatacija 35—37, Šeferana 390—410, Nibag 85 bl., Slavex 150—155, Slavonija 42—45, Trbovlje 330—340, Vevče 112 zaklj.

Danaj. Podon.-savska-jadr. 629.500, Alpine 262.000, Greinitz 127.000, Kranjska industrijska 320.000, Trbovlje 441.000, Leykam 148.000, Avstr. tvornice za dušik 200.000, Slavonija 51.500.

Blago.

Ljubljana. Les: Bukova drva, suha, 1 m, feo naklad. post. 2 vag. 21—21.50, zaklj. 21.50, bukovski železniški pragoči, 2.60 m, 16×26, feo meja 38—41, hrastovi hlodi, I., II., od 30 cm prem. napr.,

feo meja 600 bl., deske 20, 25 mm, 4 m, monte, paralel., feo meja 585 bl. — Žito in poljski pridelki: Pšenica 76 kg, 2%, feo slav. post. 310 bl., koruza stara, feo vag. naklad. post. 165 bl., koruza umetno sušena, feo vag. slavon. post. 150 bl., koruza, umetno sušena, feo vag. Postojna tranz. 1 vag. 185—185, zaklj. 185, koruza tinkvanti, času primerno suha, feo Špilje tranz. 1 vag. 230—230, zaklj. 230, koruza nova, času primerno suha, gar. feo vag. slavenska post. 1 vag. 123—123, zaklj. 123, oves srbijanski, par. Ljubljana 215 bl., oves slavonski, rešetan, feo Posojina tranz. 220—225, ječmen 66-67, par. Ljubljana 235 bl., ječmen, zaduhel, krmilni, feo Ljubljana 200 bl., ajda poljska, jugoocarinska, feo jugomeja 262.50 bl., rž 73 kg, glasov vzorca, feo Ljubljana 200—225, otrobi, srednjedeblj. feo Ljubljana 145 bl., ježi e, zlatorumene, feo vag. dol. p. 250 den — Gradbeni material: la Portlandcement »Salona« Tour, feo vag. Solin: v jutavrečah po 50 kg 40 bl., v papirnatih vrečah po 50 kg 45 bl., v sodih po 150, 180, 200 kg 52.50 bl.

Iz slovanske literature.

Wl. St. Reymont:

Borina in njegovi.

(IZ PRVEGA DELA »KMETOV«.)

— Hvaljen bodi Jezus Kristus!
— Na vekov veke, ljuba Agata, kam pa potujete, kaj?
— V svet, med ljudi, ljubi gospod, tja v svet! — in potegnila je s palico lok od vzhoda do zahoda.

Duhovnik je nehote pogledal v daljino in takoj zaprl oči, kajti nad zahodom je viselo sčemeče solnce; potem pa je vprašal tiše, nekako bolj boječe...

— Klebovi so vas spodili, kaj? Ali je mogoče bil kak preprič? ... mogoče...

Ni takoj odgovorila, nekoliko se je vzravala, s težavo prepeljala svoje stare, obledela oči po jesenskih poljih, že praznih, in po strehah vasi, pogreznjene v drevju...

— I... niso me podili... kako neki... dobri ljudje so, sorodniki... Tudi preprič ni bilo nobenega. — Kar sama sem spoznala, da moram po svetu. — S tujega voza zlezi, če treba, sredi morja!

Morala sem... nobenega dela niso več imeli zame... na zimo gre, seveda — ali mi vaj zastoj dajejo juho in kot za spanje?

In ker so, res, tudi tele odstavili od matere... in ker je tudi goske treba spraviti pod streho, ker so noči že mrzle — sem se umaknila... kajpak, škoda je živinice, saj je tudi božja stvar... In ljudje so dobri, ker me vsaj čez leto sprejmejo in ne skoparijo s kotom in žlico jedi — da živi človek, prav kakor kaka gospodinja...

Proti zimi pa po svetu, z molkom in torbo. Mnogo ne potrebujem, to si izprosim pri dobrih ljudeh in se tako do spomladi z božjo pomočjo prebijem, in še kak groš se prihrani — dober jim bo pred žetvijo — saj so vendar moji sorodniki...

In saj najslajši Jezušček ne zapusti svojih sirot.

— Ne zapusti, ne — je zaklical živahno in ji ves v zadregi stisnil goldinar v roko.

— Ljubi naš gospod, ljubi gospod!
Padla mu je kolenom s svojo tresočo glavo in kakor grah so se ji vsule solze po sivem licu, razoranem kakor jesenske prahe.

— Idite z Bogom. — idite — je šepetal v zadregi in jo vzdignil kvišku.

S tresočimi rokami je pobrala torbe in palico z ježevino na koncu, pokrižala se je in se podala po široki, grpasti cesti proti gozdom; samo od časa do časa se je obračala proti vasi, poljem, na katerih so kopali krompir, in za dimi pastirskih ognjev, ki so se

vlekli nizko nad strnišči — ozirala se je žalostno, dokler ni izginila za obcestnim grmovjem.

Duhovnik pa je nazaj grede sedel na plužnice, malo ponjuhal in odprl brevir, toda oči so se mu osolzile od rdečih črk in so letele po ogromnih, v jesenske misli vtopljenih poljih, blodile po bledem nebu ali pa počivale na hlapcu, sklonjenem nad plugom.

— Tinček? ... brazda je kriva... he! — je zaklical, se nekoliko vzdignil in sledil z očmi korak za korakom paru tolstih sivk, ki sta vlekli škripajoč plug.

Znova je začel avtomatično prebirati z očmi rdeče črke brevirja in gibati z ustnicami, toda oči so mu zdaj pa zdaj ušle za sivkama ali za jato vran, ki so previdno, z iztegnjenimi kljuni, poskakovale v brazdi in se vsak čas, ob vsakem udarcu s palico ali če se je plug obrnil, okorno dvigale v zrak in takoj zopet padale na zorane ogone in ostrile svoje kljune ob trdih, posušenih grudah.

— Tinček! potegni pravo po bedrih, ker ostaja zadi!

Nasmehnil se je, ker je desna, kakor bi že bila dobila s palico, vlekla enakomerno; ko so konji prišli do ceste, je bistro vstal, jih prijazno potrepal po hrblih, da so iztezali smrčke k njemu in ga prijazno vohali po licu.

Je — ha! — je zapel Tinček, privzdignil plug, bleščel kakor srebro, ga lahko prenesel, potegnil konje z vajeti, da so se v kratkem roku obrnili, zasadi črtalo v strnišče in mahnil s palico, da so konji takoj tako potegnili, da so vege kar zaškrpale — pa je oral dalje, velik kos zemlje, ki se je v pravem kotu vlekkel od ceste po bregu in se, kakor dolg hodnikov osutek iz samih grud, raztezal tje do vasi, ležeče niže in skoro vtopljene v rdeč-kastem in rumenkastem drevju.

Bilo je tiho, toplo in nekako zaspano. Dasi je šel september že proti koncu, je solnce vendar še precej pripekalo — viselo je na sredi pota med poldnevom in zahodom, nad gozdi, tako da so grmi, kopine, gruške po poljih in celo trde posušene grude že metale temne, hladne sence.

Na praznih poljih je vladala tišina, v zraku, nekoliko zameglelem s solničnimi pramenji, pa opojna sladkost; na visokem, bledem nebu so ležali tu in tam neredno razmetani veliki beli oblaki, kakor kupi snega, ki so jih viharji prignali in razmetali.

Pod njimi pa so, kakor daleč je segalo oko, ležala siva polja, kakor velikanska skleda, obrobjena od modrih gozdov — skleda, čez katero se je kakor srebrno predivo, bleščeče v solncu, svetila v vijugah reka izpod jelš in obrežnih vrb. V sredi vasi se je zbi-

rala v ogromen, podolgovat ribnik in je tekla proti severu po jarku sredi gričev; na dnu kotline, okoli ribnika, se je razprostirala vas in bleščala na solncu v jesenski barvi svojih sadonosnikov — kakor rdeče-žolta gosonica, zvitla na sivem lapuhovem listu, od katere se je tje do gozdov raztezalo dolgo, nekoliko zamotano predivo ogonov, plahite sivih pol, trakov ozar, polnih kopin in gloja — samo tu in tam so v tej srebrni sivini žareli zlati prameni: bob, ki je rumenel v svojem dišečem cvetju, svetile so se omedlele, posušene struge potokov, ali pa so se vlekle peščene zaspane steze in nad njimi so se vrste mogočnih topolov počasi vzdigale na bregove in nizale k gozdom.

Duhovnik se je zdrnil v svojem ogledovanju, ker je od daleč nekod prišel dolg, žalosten glas, da so se vrane vrečaje vzdignile in v poševnem letu hitele na trebeže — črna, nemirna senca je hitela za njimi po dolini čez žitišča in prahe.

Zaslonil je oči z roko in gledal proti solncu — po cesti od gozdov je šla deklica in vlekla za seboj na povodu veliko, rdečo kravo; ko je prišla vstric, je rekla »Hvaljen bodi« in hotela kreniti s pota, da bi duhovniku poljubila roko, toda krava jo je potegnila v stran in začela znova mukati.

— Ali jo ženeš na prodaj, kaj?
— Ne... k mlinarjem... tak, stoj no mrha... Ali si znorela ali kaj? — je kričala vsa zasopla in jo je hotela zadržati, toda krava jo je potegnila za seboj, tako da sta se obe spustili v dir, da jih je zakril cel oblak prahu.

Potem se je po poševni cesti s težavo vlekel žid cunjar, tiščal je pred seboj samokolnico, dobro naloženo, ker je vsak čas posedal in težko sopol.

— Kaj je čuti novega, Mojzes?
— Kaj je čuti?... Komur gre dobro, tudi čuje dobro... Krompir je hvala Bogu obrodil, žito se kar siplje, tudi zelja bo. Kdor ima krompir, kdor ima žito, kdor ima zelje — čuje dobro! — Poljubil je duhovniku rokav, dal jermen od samokolnice zopet na rame in tiščal dalje, sedaj že lažje, ker se je svet začel zlegoma nižati.

Potem je šel po sredi ceste, v prahu, ker je vlekel noge, slep berač, ki ga je na vrvi vodil tolst pesek.

In potem je tekel od gozda deček s steklenico, toda ko je zagledal duhovnika pri cesti, se mu je na daleč ognil in tekel, kar se je dalo, v krmo.

Kmet iz sosednje vasi je peljal žito v mlin, židinja je gnala jato kupljenih gosi.

In vsak je dejal »Hvaljen bodi!«, pokramljal par besed in šel dalje svojo pot, spremljan od dobre besede in pogleda duhovnikovega, ki je, ker se je solnce vedno bolj nagibalo, vstal in zaklical Tinčku:

— Zorji do brez, potem pa domu... konji so tako že trudni!

Krenil je počasi po mejah, polglasno molil in s svetlimi očmi, polnimi ljubezni, gledal na polja...

... Cele vrste žensk so rdele na njivah — čulo se je škrobotanje krompirja, ki so ga sipale na voze — tu in tam so še orali za setev — črede pisanih krav so se pasle po pralah — dolgi, sivi ogoni so se svetili, pokriti z mlado ščetjo setvin — gosti so, kakor lehe snega, belile na praznih, porjavelih lokah — nekje je zamukala krava — ognji so goreli in dolgi, modri kodri dimov so se vlekli nad ogoni... Voz je zaropotal ali plug škrtnil ob kamen — za čas pa je zopet tišina legla na zemljo, da se je čul samo gluhi kloket reke in ropotanje mlina, skritega za vasjo, v trdni goščavi orumenelega drevja — pa se je spet

Nedosegljiva glede trajnosti in jakosti žarenja!

vzdignila kaka pesem ali kak krik, prihajajoč bogve odkodi, ki je letel nizko, se potikal po brazdah in dolih in tonil brez odmeva v jesenski sivini, na strniščih, prepredenih s srebrne pajčetine, na praznih, zaspanih cestah, nad katerimi so se sklanjale kaline s svojimi rdečimi, težkimi glavami — vlačili so polja, da se je oblak sivega predlanskega prahu dvigal za branami, vlekel in polzel na breg in zopet padal; izpod njega se je, kakor iz oblaka, pojavil bos kmet, gologlav, prevezan z rjuho — šel je počasi, jemal zrnje iz rjuhe in sejal enakomernimi, pobožnimi, zemljo blagoslavljajočimi kretnjami; ko je prišel na konec ogonov, si je iz vreče zopet nasul zrnja, se vračal in počasi šel proti bregu, da se je videla na solnčnem ozadju najprej njegova glava, nato ramena, na koncu pa že on ves, s tem svetlim zamahom je metal žito, ki je kakor kak zlat prah v okroglem vrtincu padalo na zemljo.

Duhovnik je šel vedno bolj počasi, včasih je postajal, da bi si oddahnil, zdaj se je oziral za svojimi sivkami, zdaj zopet za dečki, ki so metali kamenje v ogromno gruško, dokler niso vsi skupaj pritekli k njemu in mu, z rokami za svojimi hrbti, poljubili rokava sutano.

Pogladil jih je po glavah in jih pokaral: — Ne lomite vej, sicer čez leto dni ne boste imeli grušek!

— Nismo metali na gruške, ampak, ker je tam vranino gnezdo — je odvrnil najsmelejši. Duhovnik se je prijazno nasmehnil in se takoj zopet ustavil pri kopačih.

— Srečo dobro!

— Bog daj! — so odgovorili vsi naenkrat se vzravnavali in mu tekli poljubiti roko.

— Bog je dal letos lep pridelek pri krompirju, kaj? — je rekel in nudil odprto tobačnico možem, ki so previdno in z užitkom vzeli po ščepcu, pa si pred njim niso upali njuhati.

— Krompir je kakor mačkinje glave in vsi grmi so polni.

— Ha, to bodo svinje drage, ker jih bo marsikdo pital.

— Drage so že dovolj; poletu jih je kuga pobrala in tudi na Prusko se prodajajo.

— Res, res. Toda čigav krompir kopljete?

— Borinov.

— Gospodarja ne vidim, pa nisem mogel spoznati.

— Oče so šli z mojim v gozd.

— A, vi ste Ana, kako pa je z vami? — se je obrnil k mladi, čedni ženi z rdečim robcem na glavi, ki je, ker je imela roke vse blatne, s predpasnikom prišla njegovo roko in jo poljubila.

— Kako je vašemu fantku, ki sem ga tam nekje v četvi krstil?

— Hvala, gospod, zdrav je in že male pleza.

— No, ostanite z Bogom!

— Z Bogom!

Duhovnik je krenil na desno, proti kopalšču, ki je ležalo na tej strani vasi, ob cesti, posejani s topoli.

Otroka kapitana Granta.

(Potovanje okoli sveta.)

Francoski spisal Jules Verne. — Poslovenil A. D.

— Na splav! je velel John.

Lady Helena in Mary Grantova sta se spustili nanj po pleteni lestvici. Sedli sta na zaboje z živili pri jamboru. Njuni tovariši so posedli okrog njih. Wilson je prijel za krmilo, John pa je stopil k jarku. Mulrady je prerezal vrvi, ki je držala splav pri ladji. Razpeli so jadro, in splav se je začel pomikati proti suhi zemlji. Gnala sta ga z enako silo plima in veter.

Obala je bila oddaljena devet milj. To je bila za čoln z dobrimi veslači malenkost, ki bi jo prevozil v treh urah. S splavom pa ne gre tako naglo. Če ostane veter še naprej tako ugoden, dospejo mogoče na cilj s prvo plimo. Če pa se veter poleže in nastopi osek, tedaj se bo treba zasidrati in počakati naslednje plime. Stvar je bila velikega pomena in je delala kapitanu Johnu hude skrbi.

Vendar je upal, da se mu posreči. Veter je postajal močnejši. Ker je plima nastopila ob desetih, morajo biti na suhem ob treh, če nočejo, da jih osek zopet požene od brega ali da se zasidrajo na sredi pota.

Začetek vožnje je bil srečen. Polagoma so se skrile v valovih naraščajočega morja črne glave pečin in rumene peščene sipine. Treba je bilo velike pozornosti in še večje spretnosti, da se izognejo tem skritim sovražnikom, posebno, ker se je splav le nerad pokoraval krmilu in zavijal s poti, če je le mogel.

Opoldne so bili še pet milj od obale. Jasno ozračje je dopuščalo, da so mogli precej natančno razločevati suho zemljo. Na severovzhodu se je vzdri-

govala dva tisoč petsto čevljev visoka gora. Začrtavala se je na čuden način na obzorju, da je bi a videti kakor opičja glava. Bila je gora Pirongia, ki jo je zemljevid imel zaznamovano prav na osemindesetem vzporedniku.

Ob pol enih je Paganel omenil, da so vse čeri potonile v naraslem morju.

— Samo ena ne, mu je odgovorila Glenarvanova gospa.

— Katera, gospa? je vprašal Paganel.

— Tam-le, je odgovorila lady Helena in pokazala na črno točko, nekako miljo oddaljeno proti suhi zemlji.

— Res je, je prikimal Paganel. Zapomnimo si dobro, kje se nahaja, da ne trčimo nanjo, zakaj plima jo bo kmalu zakrila.

— Leži baš v smeri severnega grebena gore, je dejal John Mangles. Wilson, pazi, da se ji izogneš!

— Bom, kapitan, je odgovoril mornar, ki je z vso težo svojega telesa slonel na krmilu.

V pol ure so prišli za pol milje naprej. Čudna reč: črna točka je še vedno molela iz vode.

John jo je natančno opazoval. Da bi jo bolje videl, si je izposodil Paganelov daljnogled.

— Saj ni pečina, je dejal po kratkem promatranju, to je predmet, ki plava. Dviguje se hkrati s plimo.

Ali ni morebiti kak kos jadvorja z Makarije? je vprašala lady Helena.

— Ne, je odgovoril Glenarvan, tako daleč od ladje ni moglo zanesti nobene stvari.

— Čakajte! je vzkliknil John Mangles, sedaj pa že vem: čoln je!

— Čoln z Makarije! se je začudil Glenarvan.

— Da, mylord, čoln z Makarije, a poveznjen!

— Nesrečnež! je vzdihnila lady Helena, torej so potonili!

— Brez dvoma, gospa, je odgovoril John Mangles. Saj so morali poginiti v sredi med množčevilnimi čermi, na viharjem morju, v črni noči. Odšli so v gotovo smrt.

— Naj se jih nebo usmili! je zamrmrala Mary Grantova.

Za nekaj trenutkov so vsi popotniki na splavu umolkli. Gledali so krhki čoln, ki so se mu bližali. Jasno je bilo, da se je prevrnil štiri milje od zemlje in da se od tistih, ki so bili v njem, ni rešil nih eden.

— Ta čoln bi nam mogel še prav priti, je pripomnil Glenarvan.

— Prav imate, je pritrdil John Mangles. Naravnaj splav proti čolnu, Wilson!

Zavili so torej nekoliko v stran. Veter se je polagoma polegal. Pred drugo uro niso prišli do čolna. Mulrady, ki je sedel spredaj na splavu, je omilil udarec. Prevrnjen čoln se je po dolgem pridružil splavu.

— Prazen? je vprašal John Mangles.

— Da, kapitan, je odgovoril mornar, čoln je prazen in stranica preklana. Ne morem ga rabiti.

— Torej nismo z njim nič na boljšem? je vprašal Mac Nabbs.

— Prav nič, je odgovoril John Mangles. Samo zakurili bi še lahko z njim.

— Škoda, se je oglasil Paganel, zakaj tak-le čoln bi nas lahko pripeljal v Auckland.

— Kaj hočete, potrpeti je treba, gospod Paganel, mu je prigovarjal John Mangles. Sicer pa mi je na razburkanem morju ljubši naš splav od krhkega čolna. Treba je bilo samo lahkega udarca, pa se je zdrobil na kosce. Mylord, tu nimamo ničesar več iskati.

— Kakor misliš, John.

— Naprej torej, Wilson, je velel mladi kapitan, naravnaj naravnost proti bregu.

Priloga »Ljudske knjižnice« v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. 17 predvojnih zvezkov po nizkih cenah ter nova ilustrirana zveška: 19. zv. Kazan, volčji pes, br. 18 Din, vez. 30 Din. 20. zv.: Kralj gor, br. 18 Din, vez. 30 Din. — KOL.

Dolgo so molče zrlili za njim, za njegovo gibeno, nekoliko sklonjeno postavo; šele ko je izginil za nizkim zidom pokopališča in šel med grobovi proti kapelici, ki je stala v sredi orumenelih brez in rdečih klenov, so se jim razvezali jeziki.

— Boljšega bi na celem svetu ne našli — je začela ena izmed žensk.

— Seveda, saj so ga hoteli imeti v mesto... da niso oče z županom hodili prosit škofa — pa bi ga ne imeli več... Kopljite no ljudje, kopljite, do večera ni več daleč, krompirja pa je še precej — je rekla Ana in vsipala svoj koš na kup, ki je rumenel na prekopani zemlji, polni velega ščavja.

Zopet so se lotili dela živo in tiho, da se je čulo samo škrlanje motik ob trdi zemlji in včasih gluh žvenk železa ob kamen. Včasih je kateri zaval zgrbljeni in razboleli hrbet, globoko vzdihnil, pogledal topo na sejača pred seboj in zopet kopal, pobiral žoliti krompir iz sive zemlje in ga metal v koš pred seboj.

Ljudi je bilo precej, največ starih žensk in kočarjev, za njimi pa sta se belila dva koša, v katerih so v platah ležali otroci in včasih jokali.

— Zdaj je tudi stara šla po svetu — je začela Jagustinka.

— Katera? — je vprašala Ana in se vzravala.

— No, stara Agata.

— Beračič?

— Kajpada! Seveda, ne na proščenje, ampak na prošnje. Sorodnikom je dovolj pomagala, služila jim je čez leto, sedaj pa lahko gre.

— Ko se bo spomladi vrnila, jim bo prinesla v torbah sladkorja, čaja, pa še kak groš — pa jo bodo takoj radi imeli, rekli ji, naj spi v postelji, pod pernico, delati ji ne bodo pustili, samo, da bi se počila... In klicali jo bodo za ujno, za telko, dokler ne bodo izvlekli zadnjega beliča iz nje... V jeseni pa seveda ne bo za njo več mesta niti v veži niti v hlevu. Mrhe, pasji sorodniki, kuge — je zaskrbelo Jagustinka in zgrabila jo je taka jeza, da ji je staro lice kar posinelo.

— Siromak si je, kakor se vidi, vedno sebi samemu v luči — je pripomnil eden izmed kočarjev, star, izsušen mož s krivimi usti.

— Kopljite no ljudje, kopljite — je prigajala Ana, ki ji govorica ni ugajala.

Jagustinka, ki ni mogla dolgo molčati, je pogledala sejača in rekla: Ti Pačesi so že stari dedci, da jim že dlaka skoro z glav leti...

— Ampak fantje, da je kaj — je pripomnila druga.

— In toliko deklet se stara, ali pa odide v službo...

— Kajpak, in oni imajo celega pol oralca še loke za mlinom.

— Seveda, ali pa jim mati pusti, da bi se ženili... ali jim dovoli...

— Kdo pa bi potem krave molzel, kdo pral, kdo bi se brigal za gospodinjstvo in za svinje...

— Mama in Jagica skrbita zase — saj je Jagica kakor kaka gospodična, iz kakšnega gradu, lišpa se... umiva, ogleduje v zrcalu in spleta kodre.

— Stara pa samo v cerkvi poseda, moli in hodi po odpustkih!

— Res, pa čarovnica je tudi prava; kdo je odvzel Lovrenčevim kravam mleko, kaj? In ko je Johanovemu dečku, ki ji je na vrtu potrgal par sliv, rekla neko hudo besedo, pa so ga takoj zgrabili uroki in tako ga je zvil, Jezus moj!

— Ali more priti božji blagoslov nad ljudi, če so take v vasi...

— Nekdaj, ko sem še očkov krave pasla, se spominjam, da so take iz vasi preganjali — je znova primaknila Jagustinka.

— Tem se ne bo zgodila krivica, ker bi jih že kdo branil... glas je znižala, da je skoro šepetala, in po strani gledaje Ano, ki je kovala spredaj prvo vrsto od kraja, je šepetala Jagustinka sosedam:

— Tisti, ki bi jih prvi branil, pravijo, je Anin mož...

— Za Boga — ljudje božji — kaj pravite... To bi bil pravi greh in sramota pred Bogom... — so šepetale med seboj in kopale s sklonjenimi glavami.

— Lepa je res, lepa; rejena kakor telica, belolična, oči pa ima res take kakor cvetoči lan... in močna, da ji ni kmalu kak mož kos.

— Ali kaj drugega dela ko samo žre in spi, pa bi ne bila lepa!

Dolgo so molčale, ker je bilo treba krompir sesipati na kup.

Potem pa so se samo še na redko pogovarjale zdaj o tem, zdaj o onem, dokler niso umolkile, ker je ena opazila, da teče od vasi sem po žitu Borinova Jožica.

Res je pritekla vsa brez sape in je že od daleč kričala: Ana, hitro v koč, kravi se je nekaj zgodilo.

— Jezus Marija, kateri?

— Oni, marogasti — oni — ne pridem do sape...

— Moj Bog, kako me je zgrabilo, mislila sem, da moji — je odgovorila nekoliko potolažena Ana.

— Vitek jo je ravno prignal, ker jih je logar zapodil iz zagajev. Krava se je napela, ker je tako spašljiva... in je takoj pred plotom padla — ne pije, ne žre, samo kola se in muka, da se Bogu smili!

— Očeta ni?

— Ne, oča se še niso pripeljali. O Jezus, moj Jezus, taka krava, cel pisker mleka je dala naenkrat. Pojdite no hitro!

— Takoj bom tekla, na mah!

Takoj je vzela dete iz plahte, mu dala na glavo čepico s čopki, ga zavila v predpasnik in krenila proti domu, pa je bila tako v skrbeh zaradi te novice, da niti ni spustila krila, popolnoma je pozabila, tako da so se ji do kolien nage noge svetile po polju. Jožica je tekla naprej.

Kopači so z razkrcenimi nogami šli počasi vsak po svoji vrsti naprej; sedaj so ko-

pali bolj leno, ker jih nihče ni silil in pri-ganjal.

Solnce se je že sklanjalo na zahod; kakor razžarjeno v svojem blaznem teku je rdelo v velikanskem kolesu in padalo za črne, visoke gozde. Mrak je bil vedno bolj gost in se je že plazil po poljih; šel je po brazdah, skrival se v jarkih, nabiral v goščah in se počasi razlival po zemlji, gasil je, zagrinjal in prekrival barve, da so se samo še krone dreves, streha in stolpi cerkve svetili v luči. Nekateri so se že spravljali s polj domu.

Glasovi ljudi, rezgetanje, mukanje, ropot vozov, vse to je čim bolj jasno zvenelo v tihem, mračnem zraku.

Zvonček pri cerkvi je začel zvoniti Zdravo Marijo s svojim medenim ščebelom, da so ljudje postajali in je šepet očenašov, kakor šum padajočega listja, padal v mrakove.

S petjem in veselim klici so gnali živino s paš, ki je v tesni gneči šla po cesti v oblakih prahu, da so se samo zdaj pa zdaj vzdigale iz njega mogočne glave in šuma rogov.

Ovce so bekale tu in tam, gosi so se dvignile s paš in so letele v jatah, vse vtopljene v zarjo večera, da jih je samo oster krik izdajal v zraku.

— Škoda vendar, maroga je bila breja.

— No... saj ni zadelo siromaka.

— Živinčeta je vendar škoda če gre tako v nič.

— Borina nima gospodinje, zato mu leti vse kakor skozi sito.

— Ali Ana ni gospodinja?

— Za se... kakor kaka kočarja živita na očelovem, pa gledata, kje bi dobila kaj za sebe, očetovo pa naj pes varuje.

— Jožica pa je še tak neumen škratec, kaj naj pomaga?

— Kajpak, toda ali bi Borina ne mogel grunta predati Antku, kaj?

— Sam pa naj gre k njima na preživitev, kaj? Stari ste, Lovrenc, pa še tak bedak — je začela živahno Jagustinka. — Ho, ho, Borina

je še krepak, oženi se še lahko in norec bi bil če bi grunt otrokom zapisal.

— No, krepak je res, pa ima vendar že svojih šest križev.

— Ne boj se, Lovrenc, vsaka mlada ga bo rada vzela, samo če bi rekel.

— Dve ženi je že pokopal.

— Pa naj še tretjo, Bog mu pomagaj, samo otrokom naj, dokler je živ, ne daje nič toliko, kolikor gre za nohet. — Mrhe, naredil bi ž njim, kakor moji z mano. Dali bi mu kot! — da bi hodil na dnino, od gladi erkaval ali pa šel z beraškim lesom po svetu. O le daj otrokom, kar imaš — pa ti oni dajo, da boš imel dovolj za vrvice, ali za kamen za vrat...

— Ljudje, čas je, da gremo domu, mrak se dela.

— Čas, čas, solnce je že zašlo.

Hitro so pobrali motike, koše in koške od obeda in šli počasi drug za drugim po meji, razgovarjajoč se med seboj, samo stara je venomer nekaj besno brundala nad svojimi otroki, potem pa že črez vse ljudi vprek.

Vštric ob njih je neko dekletce gnalo prasico s praseti in popevalo s tankim glasom:

Aj, ne hodi okoli voza —

Aj, ne grabi po osi,

Aj, ne dajaj ust možičku,

Aj, če tudi lepo prosi...

— Prismoda, vrešči kakor bi jo kdo na meh odiral!

(Poslovenil dr. Joža Glonar.)

Polzvedovanje

Našla se je dragocena boa na trgovskem plesu v Unioni ter moške galoše na plesu Jadranske straže. Oboje se dobi v Unionski garderobi.

PREKLIC. Preključim vse neosnovane žaljivke, katere sem govoril čez g. upravitelja Val. Legata in njegovo družino, ter se mu zahvaljujem, da je odstopil proti meni od sodnega postopanja. — Ivan Tavčar, Gosposvetska cesta 13.

Vremensko poročilo

dne 20. januarja 1926.

Kraj	Cas	Baro-meter	Tempe-ratura	Rel. vlaga v %	Veter	Oblač-nost	Padavine v mm
Ljubljana	7	760.1	-7.4	98	sever	megla	—
	14	760.8	-5.2	91	jug. vzh.	1/4 (megla)	—
	21	762.6	-6.7	92	jug. vzh.	megla	—
Maribor	7						
Zagreb	7	760.0	-4.0	94	sev. zah.	megla	—
Beograd	7	758.9	0.0	75	jug	3/4	—
Sarajevo	7						
Praga	7	761.9	-12.0	—	jug. vzh.	sneg	0.4

Barometer je reduciran na morsko gladino.

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica 1:50 ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši 5 Din. Oglasi nad devet vrstic se računajo više. Za odgovor znamko!

SLUŽKINJO z dobr. spričevali, pošteno marljivo in snažno, se sprejme k 2 oseb. in mal. otroku. Ponudbe na upravo pod: »Zanesljiva« št. 377.

Gospodična

20 let, dobro naobrazena in poštena, z večjo doto, želi vsled družin. razmerjanja v svrhu ženitve z boljšim gospodom, najraje z drž. uradnikom ali kaj enakega. — Le resne ponudbe je poslati na upravo »Slovenca« pod: »Resna slika« št. 409.

Učenka za trgovino z meš. blagom na deželi se sprejme s potrebno šol. izobrazbo, v starosti ne pod 14 let. Hrana, perilo in stanovanje prosto v hiši. — Ponudbe na trdiko J. VREČKO, šmuklavž — p. Slovenjgradec. 414

Vajenca

zdravega, krepkega, za medicinsko obrt, s hrano v hiši, sprejemem. Naslov v upravi lista pod: 434.

GOSPODIČNO

sprejemem na stanovanje in hrano. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 425.

NAPRODAJ:

Velika mizarška delavnica blizu Kranja — in kmetiška hiša z vrtom, lozdom, vinogradom itd. Jurka vasi pri Straži. Ponudbe na upravo lista pod: »Lepa prilika« 290.

Naročajte »Slovenca«!

»Orlovska himna«.

»Oj Doberdob«, »Vigred se povrne«, »Koroške narodne pesmi«, in mnogo drugih lepih slov. posnetkov na gramofonskih ploščah se dobe samo v tovarniški zalogi pravih angleških gramofonov, A. RASBERGER, Ljubljana, Tavčarjeva 5. — Seznam vseh slov. posnetkov zastoj in franko. 424

Po Din 3500.— naproday

dve spalnici

temno in svetlo politirane. Naslov v upravi. 431

Lokal

na prometnem kraju, se odda. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 423.

IŠČEM POSOJLO

5000 Din proti dobrim obrestim za 1 leto, na varno mesto. — Ponudbe pod »Posojilo« upravi lista.

Izjava.

Kdor bi o meni ali glede mojega posvetva slabo govoril, ga bodem sodnijsko zasledoval.

JANKO VOLČINI Podgorica, Dol p. Ljublj.

Preklíc.

Preključim neresnične obdolžitve, ki sem jih govorila o FRANCISKI KNEZOVI iz Sp. Pirnič. MARIJA ZOR.

Hočvarjeva aromatična

železn. tinktura

priznana najboljša zoper slabokrvnost, slabe prebave in oslabelost vsake vrste. Vir moči za odrasle in otroke. Ne kvari zob! Polilitska steklenica 20 Din. Za uspešno zdravljenje je porabiti 3 stekle. Izdeluje in razpošilja samo lekarna HOČVAR, Vrhnika 23. 417

Lekarna dr. G. Piccoli

Ljubljana, Dunajska cesta št. 6
želatno tinkturo
katera krepi žilodec in učinkuje odvajalno. Naročila se točno izvršujejo.

PREMOG-ČEBIN

Wellera ulica 1/III. — Telefon 56

PROSTOR

dve sobi za pisarno ali kom. trgovino, v bliž. glav. kolodvora, se takoj odda v najem. Ogleda se od 9—12 in od 3—6 pop. v Pražakovi ulici št. 3, pritličje. desno. 353

ZASTOPSTVA

s skladiščem za Zagreb in provinco za predmete, ki se razpečavajo v vel. množinah, prevzema trdka

Herm. Zentner

Zagreb, Vodovodna ul. 11

POLENOVKA

namočena

Fr. Kham

Ljubljana

nasproti hotela »Union«.

PERJE!

kokoške, purje, račje, gosje in gosji PUH, prodaja in razpošilja po najnižji ceni

E. VAJDA

Čakovec, Medjimurje

40% popusta 40%

Elektro-motorji

elekt. lestenci, svetilke (ampel), žarnice, radio-aparate in material

Elektro-Company

Ljubljana, Sv. Petra cesta 25

Majhno POSESTVO | Naproday G O Z D

dobičkanosno, pri Sevnici 25 oralo, poln, smreka, ob Savi, 15 min. od po-bukev, bor, hrast itd. stajajo: 2 vinograde, gozd, okoli 1 ure oddaljen od njive, travniki, zasajeni s postaje za občin. cesto, sadjem plem. vrst, napro- 50 let star, najsigurnejše daj. — Naslov in natančna naložen kapital. Ponudbe pojasnila daje A. Šramelj, na upravo lista pod širo žel. in pos., Sevnica o. S. »GOZD« št. 285.

Dražbeni oklic.

Ob bridki izgubi svoje sestre

M. Bernardine Mišjak

Uboge šol. sestre de Notre Dame v Šmilhelu pri Novem mestu

izrekam prisrčno zahvalo domači in novomeški prečastiti duhovščini, zlasti milost. gospodu proštu Karolu Čerinu, ki je vodil žalni sprevod, gospodu župniku Štefanu Terškemu, g. kaplanu Iv. Pečniku, preč. o. frančiškonom, prečastitim usmiljenim bratom in usmiljenim sestram ter vsem drugim, ki so v tako obilnem številu spremljali pokojnico na zadnjem potu. — Blagopokojnico priporočam v pobožno molitev.

Regrča vas, dne 12. januarja 1926.

Antonija Rehoč, sestra.

ZLATO in SREBRO

kakor tudi zlati in srebrni kovani denar, briljante in bisere kupujem po najvišjih dnevnih cenah! R. ALMOSLECHNER, zlatar in juvelir, Celje, Prešernova ulica 1.

Nainovejši modni listi

SO IZŠLI za krojače in šivilje s priloženo veliko tablo za leto 1926 z risbo za gospe, gospode, vojake, šoferje in športne stvari. Velikost table je 100 cm dolžina in 70 cm širina. Priloženi zvezek s slovenskim krojnim poukom, po katerem more vsak krojač ali šivilja napraviti kroj po podobi ali naročiti kroj po številki. Cena abonoma za 1 vel. podob, 5 malih in zvezki polletno 120 Din. Dne 29. januarja pričetek novega tečaja za šivilje. Vsaka šivilja ali šivilja se nauči tekom tečaja izrezati kroj po vsaki podobi. Vpisovanje od 16. januarja celodnevno. Revnejšim ugodni plačilni januarja celodnevno. Revnejšim ugod. plačil. pogoji. Učenci tečajev dobijo modne liste polovico ceneje.

Od min. za trg. in obrt konc. krojna šola, Stari trg št. 19, Ljubljana.

418 E 358/25—21

Dražbeni oklic.

Dne 22. marca 1926 ob 9. uri dopoldne bo pri podpisnem sodišču, v sobi št. 20, DRAŽBA nepremičnin:

Vlož. št. 220, kat. obč. Dražiči, cenilna vrednost 362.578 Din, najmanjši ponudek 242.400 Din.

Vlož. št. 183, kat. obč. Slamna vas, cenilna vrednost 3000 Din, najmanjši ponudek 2000 Din.

Vlož. št. 151, kat. obč. Krasine, cenilna vrednost 7885 Din, najmanjši ponudek 5390 Din.

Vlož. št. 56, kat. obč. Rosalnice, in 625, kat. obč. Dražiči, cenilna vrednost 47.467 Din, najmanjši ponudek 37.050 Din.

K nepremičnini vlož. št. 56, kat. obč. Rosalnice, spadajo sledeče pritlikline: električni motor 1 žago in mlinova v cenilni vrednosti 62.100 Din.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se jih ne moglo več uveljavljati glede nepremičnine v sklopu dražbe, ki je ravnal v dobri veri.

V ostalem se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski sodišča v Metliki.

Okrajno sodišče v Metliki, odd. II., dne 6. januarja 1926.